

Vo Varšave, v pozdižinu z ruín Velkého divadla, ktoré bolo svedkom toľkých pre poľskú kultúru významných udalostí, prebiehal rokovanie snemu poľských tvorcov a kultúrnych činitelov. V poslednom roku veľkého jubilea nášho štátu predstavili národu výsledky dosiahnuté poľskou kultúrou v priebehu tisícročia, a najmä posledného 20.-ročia, analyzujúc jej dnešný deň, radili o hlavných smeroch rozvoja.

KONGRESS POŁSKIEJ KULTURY

ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
PÁZIERNIK - OKTOBER - ŘÍJEN N 10 1966 Cena 12

Rokovania Kongresu polskej kultúry zoskupili pozornosť celej verejnosti na najživotnejších problémoch polskej kultúry, ukazali jej významnú úlohu v živote nášho národa. V diskusii, ktorá prebiehala na plenárnych zasadnutiach a na problémových komisiach, niekoľko delegátov — tvorci, činitelia, vedci, s pocitom veľkej zodpovednosti za rozvoj polskej kultúry — vráveli o minulosti a budúcnosti našej kultúry.

O pozornosti, ktorú sa pripisuje v našej krajine záležitosťiam kultúry a rokovaniám Kongresu nasvedčuje prítomnosť predstaviteľov najvyšších stranických a štátnych orgánov s I. tajomníkom KC PZPR Władysławom Gomułkom, predsedom Štátnej rady a predsedom OK FJN Edwardom Ochabom, ministerským predsedom Józefom Cyrankiewiczem.

Účastníci Kongresu s veľkou pozornosťou vypočuli si prejavu tajomníka KC Zenona Kliszku, ktorý vrável za KC PZPR, predstaviteľov politických stran a Celopolského výboru Fronty národnej jednoty.

Dva základné referaty prednesli:

Predsedca Svazu polských spisovateľov Jarosław Iwaszkiewicz a prof. Bogdan Szudolski.

Návrhy prihlásené na dvanásťich problémových komisiach, ktoré budú slúžiť zlepšeniu a obohateniu našej kultúrnej politiky, ďalšiemu rozvoju kultúrneho života prednesol zhromaždeným vedúci oddelenia kultúry KC Wincenty Kraško.

Delegáti odhlasovali uznesenie Kongresu polskej kultúry a výzvu na obranu vietnamského národa.

Kongres zahájil a uzavrel minister kultúry a umenia Lucjan Motyka.

NÁVŠTEVA

Návšteva šachinšacha Iránu Mohammada Rezu Pahlavi v Poľsku, bola prvou v dejinách poľsko-iránskych stykov návštevou hlavy tohto štátu. V priebehu 7 dní trvajúcej návštevy v Poľsku, šachinšach Iránu previedol rozhovory s našimi štátmi. Výsledkom týchto rozhovorov bolo o. i. podpísanie poľsko-iránskej kultúrnej dohody. Sachinšach, ktorého počas návštevy spravovala manželka, cisárovna Farah Pahlavi cestoval po Poľsku, navštívili Krakov a Nowy Hutu. Odter odcestoval do Oświęcimia, kde položil veniec obetam hitlerovského koncentráčneho tábora. Druhou etapou cesty bol Gdańsk a pobrežie. Predseda Štátnej rady, Edward Ochab bol pozvaný, aby prišiel s oficiálnou návštavou do Iránu.

Naša obálka: Koperník od Jána Matejku (1838 — 1893) významného poľského maliara, známeho najmä svojimi historickými obrazmi.

VOJENSKE CVCENE

Tohoročné vojenské cvičenie armád štátov patriacich k Varšavskej zmluve konalo sa na území južných Čiech. Zúčastnili sa ho vojská SSSR, NDR, Maďarska a ČSSR.

V súvislosti s ukončením vojenských cvičení v Českých Budějoviciach konala sa manifestácia a vojenská prehliadka. Prejav mal prezident ČSSR Antonín Novotný a hlavný veliteľ spojených ozbrojených sil štátov Varšavskej zmluvy maršál SSSR A. Grečko.

XXI. ZASADANIE VZ OSN

začalo 20. septembra a bude trvať do decembra (obvykle končí 20. XII). Poriadok Valného zhromaždenia OSN má 90 bodov. Budú o nich rokovat delegáti 18 krajín. Ich počet v priebehu VZ pravdepodobne sa zväčší na 121 (predpokladá sa prijatie Basuto a Bečuánska, ako aj návrat do OSN Indonézie).

Poľskú delegáciu vede minister Adam Rapacki.

Denný poriadok predvíva o. i. také záležitosti ako:

- uzavretie dohody o mierovom využití vesmíru;
- o nerczírovaní atómových zbraní;
- o záležitosť prijatia do OSN Čínskej ľudovo-demokratickej republiky.

Okrem týchto i iných s politickým významom, sú i organizačné záležitosti, v ktorých tiež rozhodujúci význam bude mať politický aspekt: voľba generálneho tajomníka, voľba bezpečnostnej rady ako aj medzinárodného tribunálu.

Vládne všeobecná mienka, že zasadanie bude jedným zo zaujímavejších, ale i tažších.

Valné zhromaždenie schváilo záležitosť zavedenia do poriadku rokovania 3 záležitosti predloženej A. Gromykom dňa 23. septembra.

PROCES

Generálny prokurator Juhoafrickej únie oznamil že 17. októbra t.r. začne pred najvyšším súdom JAR proces vraha býv. premiéra Verwoeda, 45-ročného Dymitra Tsafendasu.

SKANDAL V JUŽNEJ KÓREI

V Južnej Kórei prebieha vlna pobúrenia vyvolaná nedávnym veľkým skandálom do ktorého sú zapletené mnohé vysoko postavené osoby. Je to skandál s pašovaním z Japonska 2 tis. vriec sacharín, ktorý v júni m.r. priviezla juhokórejská spoločnosť Korea Fertilizer tvrdiac, že sú to stavebné materiály a predala ju na vnútornom trhu.

Skandál nadobudol také rozmerky, že seulská „vláda“ podala demisiu. Opozičné politické strany prudko kritizovali túto transakciu, prevedenú pod rúškom vlády bez prihliadania k platným predpisom.

JAPONSKÝ SPUTNIK

Japonsko vystrelilo svoju prvé tmelú drúžicu Zeme. Po hodiny po vystrelení zistilo sa, že pokus

skončil neúspechom. Sputník nevošiel na predviadanú dráhu. Sputník vážil 26 kg.

Sám fakt vystrelenia umelej družice viedol Japonsko do klubu „kozmických štátov“. Pred 21 rokmi, po porážke a bezpodmeinovej kapitolácii, nikto v Japonsku nepredpokladal, že táto krajina bude pretendentom a to tak významný do „kozmického klubu“. Prvý sputník s vymaľovanou na ňom chryzantémou nasvedčuje, že japonskí vedci a technici urobili veľký krok vpred v oblasti ovládania vesmíru.

PÄTROČNÝ PLÁN NA FÓRUM SEJMU

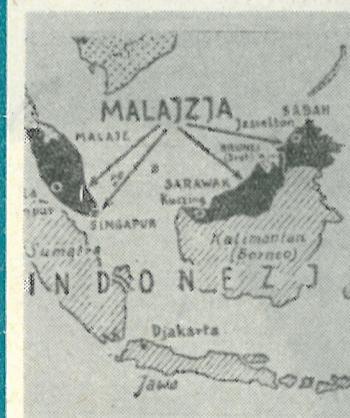
Návrh pätročného plánu na roky 1966-1970 bol koncom augusta predložený Sejmu na schválenie. Aké sú základné body tohto konečného návrhu pätročného plánu? Charakteristický preň je prenikavé hodnotenie situácie a perspektív, z ktorého vyplýva, že pätročnica bude zameraná na ďalší, všestranný rozvoj krajiny. Nájde to svoj výraz v zlepšení životnej úrovne obyvateľstva, zabezpečení pracovných príležitostí pre prírastok pracovných síl, ako aj v ďalšej modernizácii ekonomickej struktúry krajiny.

Císlice návrhu pätročného plánu vravia o tom následovné:

- Roku 1970 národný dôchodok stúpne v porovnaní z 1965 rokom o 34%, to znamená, že priemerne tempo rastu národného dôchodu bude činiť asi 6% ročne,
- zamestnanosť v socialistickom sektore stúpne o 1,5 mil osôb a v celom národnohospodárstve o 1,6 mil. osôb,
- spotreba tovarov a služieb obyvateľstva stúpne roku 1970 v porovnaní s 1965 rokom o 27%. V prepočítaní na jedného obyvateľa tento rast bude činiť 20%,
- investičná pôsobnosť stúpne v porovnaní s rokmi 1961-65 o asi 38%.

Odbornici a odborná tlač zdôrazňujú, že súčasný pätročný plán je racionálny a vytvára reálne podmienky pre dosiahnutie plánovaného pokroku nášho národného hospodárstva.

KONIEC KONFRONTÁCIE

Nová indonézska vláda na čele ktorej stojí faktický gen. Suharto, rozhodla sa dokončiť mierové rokovania s Malajziou. Posledné obidve krajiny vymenili vládne delegácie, po tomto v tlači ozvali sa hlasy, že nadviazanie normálnych diplomatických stykov nastane ešte pre 17. augustom — dňom národného sviatku Indonézie. Súčasne v Indonézii

začala nová vlna teroru namierená proti pokrokovým silám. Prezident Sukarno, ktorý počiatokom roka bol proti mierovým rohovcom s Malajziou, mal vraj v tomto usúpiť. A posledne robil narážky na možnosť rezignácie z funkcie prezidenta. Všetky tieto fakty nasvedčujú, že v Indonézii bola zavedená vojenská diktatúra a politická reorientácia tejto krajiny. Politický to odhaluje nielen neokolonialistickú Malajziu, ale aj Veľkú Británii, ktorá už hľasila odsunutie niekoľko tisíc svojich vojakov z Bornea.

V DILLÍ

Dňa 21. októbra stretnie sa prezident Juhoslávie J. B. Tito, prezident ZAR Nasir a premiér Indie, pani Gándhiová.

LEONID BREZNEV

generálny tajomník ÚV KSSS koncom minulého mesiaca navštívil Bulharsko, Juhoslavu a Maďarsko.

AFÉRA GENERÁLOV

V NSR málo miesto ostra kríza pomerov medzi civilnými orgánmi a generálami. Funkcie sa zriekol doterajší generálny inšpektor Bundeswehry gen. Trettner, letecký inšpektor gen. Panitzki, ako aj niekoľko ďalší generáli.

Noví veliteľia, ktorí ich zastúpili, vydvia sa ostatne z toho istého prostredia: gen. de Maiziere, ktorý obdržal funkciu generálneho inšpektora Bundeswehry patril k pobočnému štábmu Hitlera a ešte v posledných dňoch vojny bol odeslaný do štáb Doenitza, ktorého Hitler menoval svojim nástupcom.

Príčiny jednotlivých demisií boli rôzne. Gen. Panitzki zriekol sa funkcie uraznený, že na letecké veliteľstvo klade sa celú vinu za skandál s „letajúcimi rakvami“ — lietadlami typ Starfighter, ktoré boli kúpené v USA a z ktorých niekoľko podlahlo katastrofám. Zatiaľ rozhodnutie kúpy práve týchto lietadiel bolo, podľa Panitzkého, „politickým rozhodnutím“ vlády. Starfighter môžu totiž prenášať atomové bomby, čo je spojené s atomovou ctížadosťou vlády NSR, a okrem toho jednalo sa o to, aby umiestniť miliardové objednávky nie inde, ale práve v americkom zbrojařenskom priemysle.

Hlavným objektom útokov generálov bol minister obrany, cívil von Hassel. Predpokladalo sa, že aféra spôsobi jeho demisiu, ale Erhard ho vybránil. Zatiaľ — lebo nikto nepredpokladá, že aféra je uzamknutá. Konflikt,

ktorý vyšiel na javo skomplíkoval aj tak komplikovanú politickú situáciu vlády Erharda a zaviedol do politických bojov nový element: generáliske nároky na nezávislosť od civilných orgánov.

Schéma rozmiestenia cudzích vojsk v NSR — podľa zásady „stratégie vysunutých postov“. Táto stratégia sále trati aktualitu pre zreteľné trhliny v NATO. Originálnu mapu reprodukujeme z Zolniera Polského.

VO VARŠAVE

Pod predsedníctvom predsedu Rady ministrov Józefa Cyrankiewicza konala sa porada predsedov Vojvodských národných výborov a národných výborov mest vymedzených z vojvodstiev, venovaná prediskutovaní úloh terénneho hospodárstva vo svetle návrhu 5-ročného plánu rozvoja národo-hospodárstva v rokoch 1966—1970. Porady sa zúčastnili: podpredseda Rady ministrov Zemon Nowak, tajomník Štátnej rady Julian Horodecki, ako aj ministri zainteresovaných rezortov.

III. CELOSTÁTNY SJAZD ROL'NÍCKYCH KRÚZKOV

V prvej polovici decembra t.r. bude sa konat vo Varšave III. celostátny sjazd delegátov rolníckych krúzkov. V súvislosti s tým Ústredný svaz rolníckych krúzkov schválil organizovanie mimoriadnych vojvodských sjazdov delegátov.

Sjazdovú kampaň začne Bydgoszcz 6. októbra t.r. a v priebehu nasledujúcich 4 týždňov sázdy sa budú konáť vo všetkých vojvodstvách. Učastníci rokovania zhodnotia celosť pôsobnosti rolníckych krúzkov, krúžkov dedinských gazdičiek a odborných svazov, ako aj realizáciu smerícich a návrhov minulých sjazdov. Budú tiež voliť delegátov na III. celostátny sjazd.

12.X.	— Deň poľskej armády.
16.X.1942	— Poprava 50 anti-fašistických bojovníkov vo Varšave.
24.X.1942	— Akcia GL za 50 obesencov dňa 16.X.1942 — na Café Club, Mítropu, tlačiarča Nowego Kuriera Warszawského.
24.X.1945	— Vznik OSN.

VÝROCIA

1.X.1949	— Utvorenie Čínskej ľudovej republiky.
4.X.1957	— Prvá umelá družica Zeme.
4.X.1959	— Lunnik III. — snímka opačnej strany Mesiaca.
7.X.1949	— Vznik NDR.
12.X.1943	— Bitka pri Lenino.

NIE ZWLEKAJ!

JUŻ TERAZ przystęp do zbierania PRENUMERATY „ŽIVOTA“ NA 1967 ROK. Dla wszystkich zbierających prenumeratę redakcją ogłasza KONKURS Z NAGRODAMI.

KAŻDY DORĘCZYCIEL I CZYTELNIK który pozyska prenumeratorów „Života“ NA CAŁY 1967 ROK weźmie w nim udział.

NAJBARDZIEJ WARTOŚCIOWE NAGRODY otrzymają ci, którzy pozyskają NAJWIĘCEJ PRENUMERATORÓW.

Szczegóły w następnym numerze

Uwaga: Spis pozyskanych prenumeratorów należy przesyłać do redakcji „Život“. Można również przesłać do redakcji wpłatę z wykazem pozyskanych prenumeratorów. Nasz adres: Warszawa, Al. Jerozolimskie 37.

Vietnam je zelený. Na belasom nebi črtá sa zelen bambusových hájov, pomarančovníkov a orechov. Jasná zeleň ryžovych polí a cukrovej trstiny. Vysokých štíhlých paliem, zvenčených korunou lístov chrániacich pred páliacim slnkom. Tmavá zeleň kávových a čajových kríkov. A všetko toto kvitne dvakrát do roka. Dvakrát dozrieva. Nadovšetko však vládne zeleň džungle, v ktorej sú mesta a dediny obývané skromným, obetavým a pracovitým ľudom. V posledných rokoch nad tou zelenou objavil sa nový obraz, tragickej. Červené žiare požiarov od napalmových bômb i čierne mračna dýmu od trhavých bômb.

Štvor storočia trvá neustály boj vietnamského národa v obrane slobody a nezávislosti. Začal ešte tedy, keď zeme nad Cervenou riekom a Mekongom okupovali japonskí militaristi. Vtedy, do boja stanuli prví vietnamskí partizáni. Keď v polovici augusta 1945 rúcalá sa vláda samurajov, Vietnam zachvátilo povstanie. Na jeho čele stal hrdinský vodca Ho Chi Minch, ktorý 2. septembra 1945 v Hanoi slávnostne proklamoval Vietnamsku demokratickú republiku.

Zdalo sa, že táto krajina konečne uzavrie tragickej úsek svojich dejín. Avšak už zanedlho začala krvavá osemročná vojna. Tentokrát s vojskami francúzskych kolonialistov, ktorá skončila veľkým víťazstvom vietnamskej ľudovej armády pri Dien Bien Phu v máji roku 1954. Ten istý rok bola podpísaná ženevská dohoda, ktorá mala prinavrátiť mier a jednotu krajine vyčerpanej vojnou a rozdelenej demarkačnou čiarou prebiehajúcou pozdĺž 17 rovnobežky.

Nasledujúci deň, miesto ponechané Francúzmi zaujali Američania.

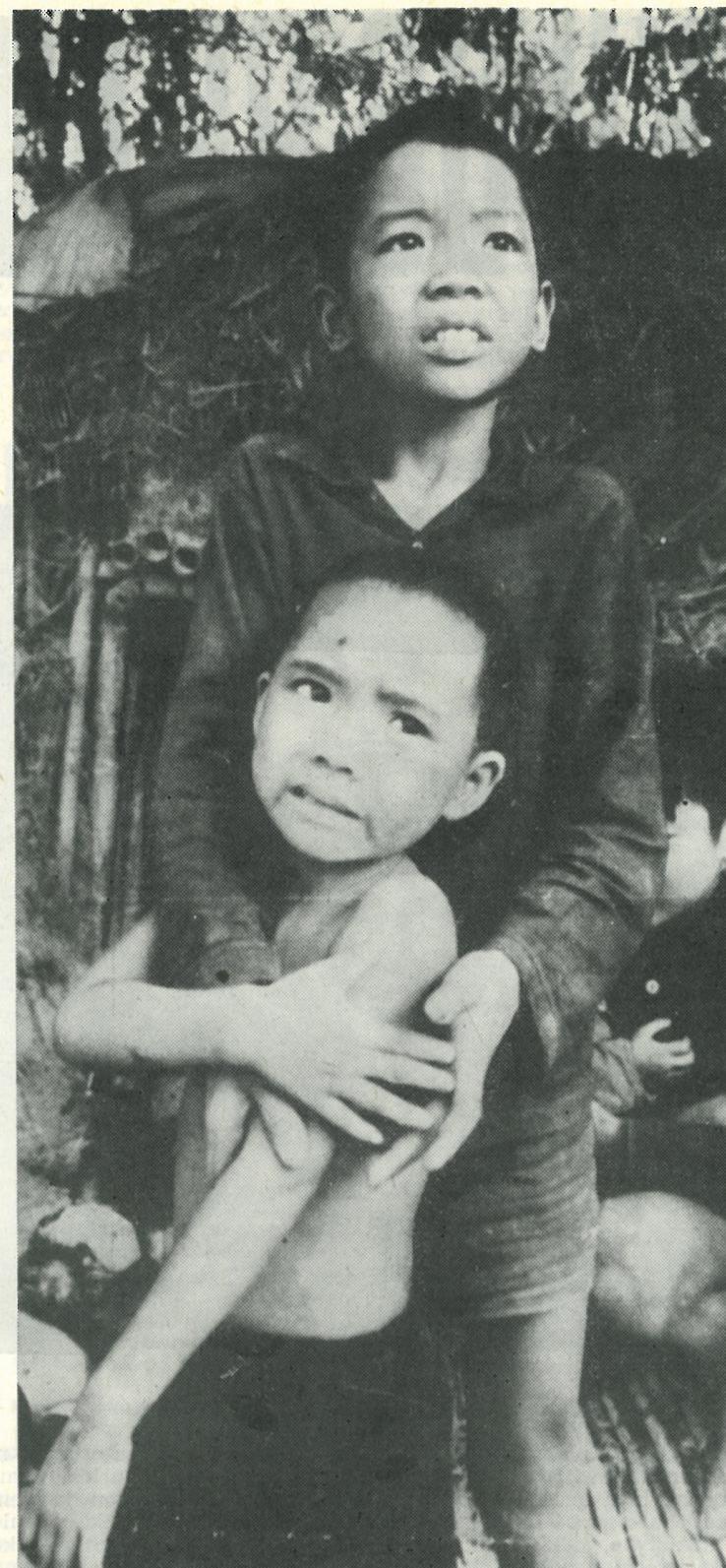
Ďalšie udalosti, to sú už dejiny utlačovania vietnamského ľudu, dejiny nešľavnej eskalácie USA, ktoréj účelom je vytvorenie vietnamskej kolónie nového typu a založenie v tejto krajine americkej vojenskej základne. USA a poslušní im vladári Južného Vietnamu porušovali jeden bod dohody za druhým. V odpovedi na represie juho-vietnamskí vlastenci odpovedali protestmi, a keď tie boli brutálne utlmené — chopili sa zbrane. Opäť vznikli partizánske oddiely.

Stále viac konsolidovalo sa osloboedencké hnutie, aby pred šiestimi rokmi — 20. decembra, zjednotilo sa do jednej mohutnej organizácie — Fronty národného oslobodenia Južného Vietnamu. Tento zoskupil vo svojich radoch ľudí najrôznejších politických presvedčení a vierovyznanií, ale najmä juho-vietnamských sedliakov.

Keď Sajgon, podporovaný posielanými americkými „poradcami“ nemohol zlikvidovať osloboedencké hnutie, do akcie sa zapojili samotní Američania. Do Vietnamu boli odoslané regulérne jednotky americkej armády, ktorých počet dosahuje už dnes 300 tisíc vojakov a ďalej nebezpečne stúpa. Zanechali úlohu „poradcov“ a začali priamo viesť útočnú vojnu. Potom, pred 19. mesiacmi, začalo bombardovanie severo-vietnamských mest a dedín.

Týmto sila USA bola hodená do boja proti malej a chudobnej krajine. Proti mužom a ženám, starcom a deťom. Nikto z nich neohrozuje Ameriku, ale každý deň a každú noc proti nim štartujú mohutné lietadlá so svojou strašlivou náložou.

Všetko toto sa deje za neustálych amerických deklarácií o ochote začať mierové rozhovory. Avšak takéto rozhodnutie Washington nikdy neschválil. Naopak

DETSKÉ OČI. MÔŽU BYŤ DETSKÉ A STARECKÉ. MÔŽE BYŤ V NICH RADOŠT, NEOPAKOVATEĽNÁ NAIVITA A ŽIVOT, OHNÍKY ZÁBAVY A MÙDROST, ALE AJ TÓNY HLBOKEHO SMÚTKU.

DETSKÉ OČI. PLNÉ VÝRAZU. OČI DETÍ, KTORÉ SA HRAJÚ ALEBO ZOMIERAJÚ KED PADAJÚ BOMBY.

OČI DETÍ, KTORÉ ESTE TAK MÁLO VIDELI, PREDCASNE ZAVRETÉ. SÚ TO OČI VIETNAMSKÝCH DETÍ, KTORÉ PODOBNE AKO NASE DETI ESTE TAK NEDÁVNO, HLADIA NA HRÓZY VOJNY, ALE PREDOVSETKYM ZALUJÚ.

VIETNAM

angažuje sa stále viac a stále väznejšie je nebezpečie rozšírenia konfliktu ďaleko mimo Vietnam. Už dnes v USA vrávia sa nahlas o zahrnutí eskaláciou krajín susediacich s Vietnamom. Predovšetkým stredného a dolného Laosu a Kambodže.

Prezident Johnson keď sa rozhadol začať leteckú vojnu proti vojenským a civilným objektom VDR, chcel prinútiť túto krajinu k bezpodmienečnej kapitulácii. Avšak výsledok je práve opačný. Vietnamský národ sa nevzdal a je rozhodnutý viesť nanútený boj až po víťazný koniec. Nad Severným Vietnamom agresori stratili — do chvíle, keď píšeme tieto slová — viac ako 1140 bombových lietadiel, a v Južnom Vietname Fronty národného oslobodenia osloboodili 4/5 územia a 3/4 obyvateľov. Úspechy dosiahnuté v boji, ako aj upevnenie administračných orgánov Fronty národného oslobodenia spôsobili, že na medzinárodnej aréne počítá sa dnes, ako plnoprávny reprezentant tej časti krajiny.

Vietnam nie je osamotený vo svojom boji. Dostáva rastúcu pomoc socialistických štátov. Má morálnu podporu širokých kruhov verejnej mienky väčšiny krajín sveta, ktoré stále viac podporujú vysunutým Hanojom program mierového vyriešenia konfliktu. Je to požiadavka odsunutia vojsk USA z Južného Vietnamu a návrat k ženevskej dohode.

Charakteristickým protestom proti americkej eskalácii vo Vietname, je rezignácia U Thanta z funkcie generálneho tajomníka OSN. Tento popredný azijský diplomat (U Thant je Birmanec a budhist) vysvetľujúc dôvody svojej rezignácie, používajúc diplomatickú reč, odsúdil americkú agresiu vo Vietname. Povedal, že je tragickej nedorozumením a chybou, ktorá vedie k veľkej vojne. Dal výraz svojmu presvedčeniu, že kruitosť tejto vojny, utrpenie, ktoré vyvoláva medzi vietnamským obyvateľstvom, sú hanbou ľudstva. Mier v Ázii dá sa prinavrátiť len cez zavedenie do života zásad ženevskej dohody a dodržiavanie Charty OSN.

O to charakteristickejší je tento protest na pozadí pevných a precízne formulovaných slov prísnnej obžaloby, náhliacej výzvy a slávostného vystrihania na adresu Washingtonu, ktoré vypovedal preident Francúzska de Gaulle v hlavnom meste Kambodže.

Postoj prezidenta de Gaulla je jednoznačný:

Vyjadril sa proti každému militarnému riešeniu situácie vo Vietname, vysunul jedinú prijateľnú koncepciu uzavretia politickej dohody. Odsunutie vojsk USA z Vietnamu, medzi všetkými zainteresovanými stránkami uzavierajúcimi dohodu, mali by byť tí, ktorí skutočne vládnú, ku ktorým patrí vláda VDR a predstavitelia Fronty národného oslobodenia Južného Vietnamu.

Predstavitelia našej strany a vlády, poľského národa, nie jedenkrát vyjadrovali sa proti americkému ohrozovaniu mieru hlásali solidaritu a prihlasovali pomoc Vietnamu. Aj na 27. výročie septembra, z tribúny varšavského protestného zhromaždenia proti bonskej politike, ktorá je pokračovaním najhorších tradícií nemeckého imperializmu z čias Bismarcka, Wilhelma a Hitlera — ministeriský predseda Józef Cyrankiewicz vyjadril vrelé podporovanie poľským národom vietnamského národa, ktorý viedie správny boj za práva na národnú a štátu samostatnosť.

Sú to hľasy, ktoré určite vzbudia širokú ozvenu na medzinárodnej aréne a iste upevnia presiu na vládu Spojených štátov. Hlasité „žalujem!“ nemôže nevzbudiť reakciu.

Z BUZULUKU DO PRAHY

BRATSTVO ZBRANÍ

Čo pre Ľudovú poľskú armádu známenajú Sielce, to pre československú armádu Buzuluk. Z tých miest pohli sa ruka v ruke s Červenou armádou vojaci obidvoch armád, na svoju slávnu cestu, značenú hrdinskými bojmi za oslobodenie svojej vlasti. Zo Sielc — 1. septembra 1943 roku, na 4. výročie Hitlerovho vpádu do Poľska pochla sa na front poľská 1. divízia pechoty Tadeusza Kościuszku, sformovaná v máji 1943 z iniciatívy poľských komunistov, členov Sväzu poľských vlastencov v SSSR, skladajúca sa z Poliakov, ktorých vojnové osudy priviaľ na sovietsku zem. Z Buzulu — malého okresného mestečka na Urali, ležiaceho 180 km na východ od Kujbyševa — pohol sa na Voronežský front 1. samostatný československý prapor, sformovaný na území Sovietskeho sväzu zásluhou KSC a vôleou českých i slovenských vojakov, ktorí predchutnú pocitom hlbokého vlastenecku obrátili sa na sovietske orgány s vreloou prosbou, aby mohli bojať proti spoločnému nepriateľovi za nové, socialistické Československo.

Symbolom bratstva zbraní Československej armády a Ľudového poľského vojska s Červenou armádou, stvárneného a zoceleného spoločne preliahnutím krvou, stali sa dve malé sovietske mestečka — Lenino a Sokolovo. Lebo podobne, ako pri Lenine 12. októbra 1943 po prvýkrát šli do boja Kościuszkovci a 1. pluku poľských tankov ako súčasť 33. sovietskej armády, aby po dvojdňovom tuhom boji, plnom hrdinstva a obetavosti pretrhli silne bránené opevnenia hitlerovskej pechoty, delostrelectva a tankov a tým otvorili cestu pre úder Západného frontu smerom útoku v oblasti Orše — tak tu, nad riekou Mžou pri Sokolove československí vojaci pod velením plukovníka Svobodu, spoločne s vojakmi 3. sovietskej pancierovej armády vybojovali svoj prvý boj, ktorý znemožnil pretrhnutie charkovského frontu nemeckými pancierovými divíziami.

Vráfme sa však na chvíľu k roku 1939. Po septembrovej porážke orga-

nizovaná na území Poľska Československá légia prešla na Západnu Ukrajinu. Počiatne bola odoslaná do kasární pohraničiarov vo Wierzchowiciach pri Husiatyne, odkiaľ 23. septembra bola presunutá do Kamence Podolského a neskôr do Oranok a Suždal — asi 200 km na severo-východ od Moskvy. Vo výsledku usilovných snah Beneša, sovietska vláda roku 1940 vyjadriala súhlas s evakuáciou interovaných legionárov na Západ. Do útoku hitlerovského Nemecka na Sovietský sväz v júni 1941 roku, z celej jednotky formovanej na území Poľska, ostali v Sovietskom sväze len 93 vojaci s plukom Svobodom. Stali sa neskôr základom novej vojenskej jednotky organizovanej už na území Sovietskeho sväzu vo výsledku spojeneckej zmluvy podpísanej 18. júla 1941, a potom doplnenej dorozumením z januára 1942, medzi emigračnou československou vládou v Londýne a Sovietskym sväzom.

Len čo začiatkom februára 1942 bola vyhlásená regrutácia, československá vojenská misia v Kujbyševe začala dostávať z najvzdialenejších oblastí Sovietskeho sväzu prosby o prijatie do armády. V Buzulu denne prihlasovali sa desiatky ochotníkov. Boli to československí politickí a vojenskí emigranti, komunisti a nestraníci, muži, ženy a mládež, zamestnanci československých firiem, ktorých tu zastihla vojna a odboroví pracovníci, Česi a Slováci bývajúci v SSSR, sovietski občania. Prichádzali na výzvu československých komunistov do neutrálneho boja za slobodu Československa, do odplaty za Mnichov a obeťe v okupovanej krajine. Prišli aj dôstojníci z Anglicka a Stredného východu a predovšetkým — ako píše gen. Svoboda — prichádzali Slováci, ktorí masovo opúšťali slovenskú armádu privítelenú k hitlerovskej armáde a prechádzali na sovietsku stranu, často vybojovávali si cestu so zbraňou v ruke.

Úmyslom Benešovej vlády bolo, aby formovaná v SSSR vojenská jednotka mala len symbolický význam a nezú-

častňovala sa priamo v boji na východnom fronte. Napriek tomu, Buzuluk stal sa kolískou koncentrácie, organizácie a školenia regulérnych jednotiek novej československej armády, ktorá deklarujúc plnu podporu vedeniu KSC v Moskve a vernosť, ako aj priateľstvo so Sovietskym sväzom, vymkla sa spod politického vplyvu reáknej londýnskej emigrácie a stala sa ozbrojenou silou v službe národnov Československa.

Ku koncu roku 1942 bolo ukončené formovanie I. samostatného československého praporu v SSSR, ktorý 31. januára 1943 roku opustil Buzuluk. Mal 976 vojakov, v tom 38 žien a 8. marca spolu s 3. sovietskou pancierovou armádou zaujal obranne pozicie v charkovskej operácii na 10 kilometrovom úseku frontu, na rieke Mža pri Sokolove. V niekoľko dni trvajúcich, tuhých bojoch, československý prapor rozdrvil a v značnej miere zničil dve hitlerovské pancierové divízie, znemožňujúc ich plány, aby sa prebili na Charkov.

V tomto boji v mimoriadne ťažkých podmienkach našla sa I. rota, ktorej velil nadporučík Otakar Jaroš. Bránila priamo Sokolov pred dvomi útočiacimi práppormi nemeckých pešich strelecov SS a asi 60 tankov. Bojovalo sa o každý kus zeme, o každú križovatku cest. Útok šiel za útokom bezprestania... tanky s pechotou... hodinu za hodinou... Rady obrany sa topili, spojenie s prápporom bolo pretrhnuté, bolо stále viac ranených. S pancierovou pásťou v ruke zahynul pod husenícammi tanku zástupca veliteľa roty nadporučík Jaroslav Lom. Padol, do poslednej chvíle strieľajúc z ťažkého guľometu bývalý bojovník medzinárodnej brigády v Španielsku — Ignáč Spiegel. Padli aj iní obranci, ale aj nepriateľ mal straty. Útočiaci strelec hromadne hynuli... stále viac tankov horelo... Napriek silnému útoku a prevažujúcej sile hitlerovci nevedeli dobyť bránenu rieku a pretrhnúť frontu. Veliteľ roty, ktorý padol hrdinskou smrťou na bojovom poli, bol po-

smrteľne vyznamenaný titulom Hrdinu Sovietskeho sväzu. Otakar Jaroš bol prvým cudzincom, ktorému Sovietsky sväz priznal toto vysoké vyznamenanie. 84 vojací a dôstojníci hrdinského československého praporu, z toho 8 žien, boli vyznamenaní radmi a medailami SSSR.

V tom období, keď vyčerpaný bojom pri Sokolove 1. československý prapor bol odsunutý z frontu a prešťahovaný do Novochoperska pre doplnenie početného stavu a preformovanie už na 1. samostatnú československú brigádu — stovky kilometrov, hlboko na tylach nemeckých vojsk, ruka v ruke so sovietskymi partizánmi bojovali československí partizáni. Medzi nimi vyznamenávala sa slávna jednotka kapitána Jána Nálepku, založená v máji 1943 roku z vojakov a dôstojníkov 101 slovenského pluku, ktorí prešli k sovietskym partizánom. Bolo to obdobie, v ktorom prechádzanie do sovietskych radoch slovenských vojakov, ktorých Tisova vláda posielala na východný front, nadobudoval masový charakter.

Jednotka kapitána Nálepku vychádzala do vzduchu kolajnice, mosty a vlaky, ktoré viesli hitlerovské posily a zbrane, súčasne účinne pomáhala v rozvíjani partizánskeho hnutia na Ukrajine. 16. novembra, keď sovietski partizáni začali boj o oslobodenie Ovrúče, jednotka kpt. Nálepku zaútočila na mesto z juhu. Obsadila most na rieke Norin a napriek zúrivým kontrútokom udržala ho. Potom šla na pomoc sovietskym partizánom, ktorí útočili na letisko a železničnú stanicu. S piesňou Slovenské matičky dobrých synov máte, partizáni pohli sa do útoku a dobyli stanicu, ktorú bránil nepriateľ. Pri podchode k nej kapitán Nálepka, ktorý sa nachádzal v prvom rade bol ranený, ale neopustil svoju jednotku. Počas útoku na jeden z betonových hitlerovských bunkrov Ján Nálepka zahynul hrdinskou smrťou. Za odvahu, obetavosť a boj s nepriateľom Prezídium Najvyššieho sovieta SSSR priznalo kapitánovi Nálepovi titul Hrdinu Sovietskeho sväzu, a Ľud Ovrúča na pamiatku tohto slovenského vojaka vybudoval mu vojne pomník.

Na jeseň 1943 roku 1. samostatná československá brigáda opäť šla na front. Zúčastnila sa ťažkých bojov za oslobodenie hlavného mesta Ukrajiny Kijeva. Československí vojaci vo včasných ráňajších hodinách 6. novembra, ako prví spomedzi útočiacich jednotiek dosiahli Dnepr. Za svoj slávny čin brigáda a jej veliteľ plukovník Svoboda boli vyznamenaní radom Suvorova 2. triedy a desiatky vojakov a dôstojníkov vyznamenali sovietskymi radmi a medailami. Neskor na bitevnej ceste brigády boli tuhé boje pri Rude a Bielej Cirkvi, ako aj operácia pri Korsuni Ševčenkovskom, kde malo miesto obklúčenie jedenástich nemeckých divízii. Československí vojaci bojovali pri Žaškove, nad Horným Tikičom, Ostrožanou a potom v rajóne Ľucka. 10. apríla 1944 československá brigáda bola premenovaná na 1. československý sbor, ktorý bol presunutý na Volyn, ktorá bola hlavným strediskom českej volynskej menšiny, aby sa tam formovala a pripravila k účasti na oslobodení Československa.

Súčasne v Jefrimove pri Moskve formovala sa 2. paradesantná brigáda zo Slovákov, ktorí na Ukrajine prešli na sovietsku stranu. Z 12. tisícov volynských Čechov, ktorí sa ochotnícky prihlasili do armády sformovala sa 3. pešia brigáda, 1. pancierová brigáda a 5. pluk ťažkého delostrelectva, ako aj iné jednotky sboru. Bol tiež sformovaný československý letecký pluk stíhačiek ktorý na jar 1944 bol zaradený do 2. leteckej armády I. ukrajinského frontu. Ráno 6. októbra 1944 roku sbor po prelomení nepriateľskej obrany na Dučki prekročil hranicu Československa a začal boj o oslobodenie vlasti.

Jeho vkročenie do Prahy predchádzali neobvyklé tuhé boje, ktoré 1. československý sbor prekonal v rámci sovietskej ofenzívy na území Poľska, zúčastňujúc sa týmto spôsobom oslobodzovania poľských mest a dedín. Podobne, ako 2. armáda poľského vojska, spolupôsobiac so sovietskou armádou 1. ukrajinského frontu v lužickej a pražskej operácii, bojovala v máji 1945 roku za oslobodenie Československa.

SPRAC. ADAM ADAMEC

Roku 1860 bola vytlačená v krajkovskej tlačiarne Waleryho Wielogłowského dosť obširná báseň malo známeho básnika — Bogusza Zygmunta Stęczyńskiego — Tatry. Samozrejme nebolo to prvé polské dielo venované Tatram, vedľ v polskej literárnej tradícii už vtedy jestvali dieľa také, ako Denník cesty do Tatier známeho básnika, účastníka národného povstania roku 1830, ktorý utekajúc pred politickým prenasledovaním našiel v Galic和平中 1832 bol na niekoľkých výletoch v Tatrách. Báseň Stęczyńskiego mala celkom dobre recenzie, mnohí známi kritici vysoko hodnotili klady dieľa, videli v ňom nádherné úmysly a vysoké umelecké hodnoty. Kritiky však boli prehnané, v skutočnosti po umeleckej stránke dieľa Stęczyńskiego, nemá nijaké mimoriadné hodnoty. Predsa však — napriek tomu, že Stęczyński bol miernym básnikom, o jeho básni a osobe je zahodno dnes si pamätať, viac, je zahodno poznáť básnika a jeho dieľo predstaviť slovenskemu čitateľovi. Stęczyński zanechal prvú báseň, ktorá chcela popísať celok Tatier a súčasne na stránkach svojho diela zanechal veľa zpráv o Slovensku a Slováckach.

Zivotopis Stęczyńskiego bol určite zaujmavý. Nás článok je prikrátky, aby sme ho popisovali, je však zahodno poznamenať, že Bogusz Zygmunt bol veľmi nadaným človekom. Narodil sa roku 1814. Už ako mladík preprádzal veľké maliarské schopnosti. Avšak tažka materiálna situácia jeho rodiny spôsobila, že sa nemohol učiť a ostal samoukom. Malo to značný vplyv na jeho budúcnosť, na osudy jeho maliarstva a poézie, ktoré vo svojej tvorbe rád spájal. Už roku 1836 Stęczyński — podľa vtedajšej romantickej módy, ktorú správne pochopil — dal sa na pešie potúlkky po krajinе. Putoval po celom Malopoľsku, nosil so sebou náčrtnik a poznámkový blok. To všetko čo považoval za zaujmavé zo zorného uhla vlastenectva, alebo estetiky, kreslil a popisoval. Týmto spôsobom zhromaždiel veľa materiálov, ktoré snažil sa spracovať vo veľkom sériovom vydavateľstve O'kolie Galicie. Avšak zámer sa nevydaril. Roku 1845 B. Z. Stęczyński vybral sa na svoju najväčiu výpravu. Jej trasa viedla nielen skoro po celej Galic和平中, ale zahrnula tiež Tatry. Tu zdolal mnohé vrcholky, navštivil mnohé doliny, ale nie vždy chodil len tými najlahšimi cestami. Po ceste do Tatier Stęczyński sa vybral na juhu na pešie potúlkky krízom-krázom po Slovensku. V tom období Poliaci sa stále viac zaujímali o národné hnutie rozvíjajúce sa po južnej strane Tatier. V polských časopisoch začali uverejňovať články o Slovácoch, ich zvykoch a o čare slovenskej krajiny. Ludwik Pie-

trusiński v celom zaujímavej knihe Przelot z Krakowa do Tatr Spiskich (Warszawa 1844) dokonca podrobne informoval o intenzívnom rozvoji slovenskej literatúry. Nie je preto čudné, že i Stęczyński sa zaujímal o krásnu slovensku krajinu.

Plodom tejto cesty bola báseň Tatry. Ako som už spomínan bol uverejnená, ale až roku 1860. Toto one-skorenie bolo spôsobené prepuknutím v Galic和平中 1846 revolúcie. Počas týchto revolučných udalostí boli zničené kresby a poznámky básnika-maliara. Rekonštrukcia trvala niekoľko rokov. A potom začali staro-

A świątynia luterska wieża ozdobiona,
Jest za czasów Maryi Teresy
wzniesiona,
Powagi Keszmarkowi przydaje nie
mało..."

Podľa týchto pomerne podrobnych informácií o výzore mesta zisťujeme, že Stęczyński skutočne bol v Kežmarku. Keď pozeráme ďalej knihu nájdeme inú zaujímavosť. Na 138 strane vidíme peknú litografiu oravského zámku s podpisom Zámok Arwa. Tomuto hradu Stęczyński venoval celú XXII. pieseň svojho diela. Začal informáciou a ceste, ktorú urobil:

Trzy razy na okolo murem otoczony,
A każdy mur jest mocną bramą
opatrzoną;
I jeden nad drugiego tak dobrze
wystaje,
Ze wyraźnie z daleka spostrzegać się
daje.

Dalej básnik uvidel dolnú časť hradu. Aj ona urobila na neho dojem svojou monumentalitou. Pre nás však najdôležitejšie je to, že Stęczyński plne si uvedomoval historickú úlohu hradu. Vedel, že hrad bol útočištom slovanského živlu, že bol záchrannou pred odvečnými nepriateľmi tak Poliakov, ako aj Slovákov:

I tu brateczni nasi poczciwi Ślawnianie,
Zmuszeni byli stacać walki nie-
przerwanie:
Bronili się przeciwko napadem
tureckim,
Tatarskim i węgierskim, russkim i
niemieckim...

Poznamenajme, že pod pojmom Ślawnian rozumel Stęczyński i Slovanov i Slovákov. V prípade uvedeného fragmentu celkom zreteľné sú názory básnika: vrazil o Slovácoch ako o „brateckých“ a „poczciwych“, zdôvodňujúc tým nielen svoje vlastné prialstvo k slovenskému národu, ale aj odzrkadljujúc stále silnejšie pocity jednoty všetkých Slovanov, toho, čo Kollár menoval „vzájomnosť“. Bolo charakteristické, že Stęczyński putoval vtedy ešte málo znamými cestami, aby navštívil Oravský Podzámok, šiel cez malé horalské dedinky Malé a Veľké Boravé, Chlebnice, Bziny, Mokrad, Medzibrodie. Ako vidíme, úmyselné šiel dlhšiu cestou, aby sa zoznamil s životnými podmienkami Slovákov.

Mohlo by sa zdať, že je to ojedinelý jav. Lebo skutočne poézia Stęczyńskiego nie je najlepšia, v každom prípade nie je tak dobrá, aby sme jej museli venovať mimoriadnu pozornosť. Ale o úrovni Stęczyńskiego rozdroho niečo iné, nie umelecká úroveň jeho diel, ale jeho veľké zaangažovanie do slovanofílskej koncepcie. Záujem Slovenskom, ktorý sme tu zobrazili je len jedným úsekom jeho slovanských záujmov. Uvediem tu len mienku, ktorý profesor J. Zborowski vyslovil v rozhovore so mnou roku 1961, v ktorom zdôraznil, že Stęczyński mal veľké zásluhy v dejinách poľského slovanofilstva.

Preto je treba podčiarknúť aj to, že Bogusz Zygmunt Stęczyński má peknú stránku v dejinách poľsko-slovenského zblížovania, ktoré sam vteloval do života slovom a činom — poznal Slovensko a pokusil sa v literatúre zobraziť jeho krásu.

JACEK KOLBUSZEWSKI

PUTOVANIE POL'SKÉHO BÁSNIKA PO TATRÁCH A SLOVENSKU ROKU 1845

sti s najdením vydavateľa. Konečne Walery Wielogłowski prijal rukopis do tlačiarne. Kniha šla do sveta. Sla, ale napriek priznivým recenziam neprinesla básnikovi slávu.

Dnes, keď po 105 rokoch berieme do ruky báseň Stęczyńskiego musí nás zaujať, čo autor videl na Slovensku a ako sa to prejavilo v jeho diele.

Na 62 stránke je zaujmavá ilustrácia s podpisom Kežmarský zámok. Na susednej stránke čítame:

I .Keszmark malowniczo z daleka
przemawia,
Obronny starym zamkiem z mocnemi
basztami,
A przytem ma poważne świątynie z
wieżami.
To miasto nad wodami Popradu
bystrego,
Nadane swobodami od Beli czwartego
Kościół farny z grabnemi rzeźby
upięknoniy,
I długiem kamieniarskim jest
ubogacony;
Posiada malowania po ścianach
kosztowne,
I obrazy rysunkiem i barwą wymowne.
A ratusz w środku miasta ma
wysmukłą wieżę,
Strzeże praw i spokoju i porządku
strzeże,

My idąc przez Beniki, Norowę,
Chlebnicę,
Przez Mokrągi i Bziny małe okolice,
Do Zakala, Jelsawy, Knicza, Między-
brodu,
Nie doznawając nigdzie pragnienia ni
głębiu,
Przebywamy i pola i Arwy strumienie,
Do wsi tegoż nazwiska...

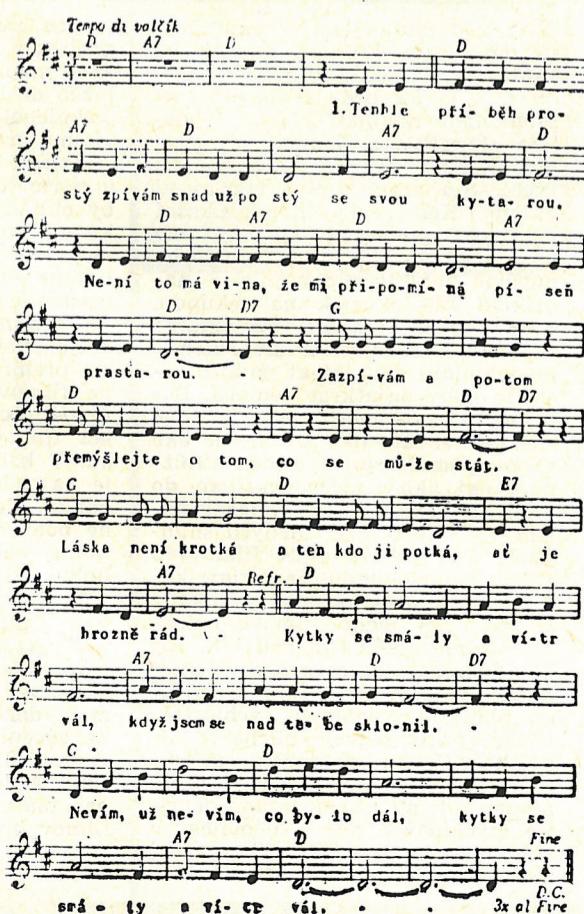
Oravský hrad silne zapôsobil na Stęczyńskiego — výrazom toho je poetický popis hradu týčiaceho sa na vrcholku strmeho úbočia. Na tomto mieste je zahodno poznamenať, že je to prvý poetický popis tohto hradu v polskej literatúre a iste aj jeden z prvých vôbec... Básnik chcel zvečniť predovšetkým výšku hradu:

... dumne kamienie
Wystawiają pod niebo, groźne
ogromami,
Przerwane okropnemi na dól przepaś-
ciami,
Nad którymi gdzieniegdzie czarna
jodła stoi,
Do której tylko orzel zblizyé się nie
boi.
A na wierzchu tych opok zamek
zasiadł mężnie,
Od początku swojego trzyma się
potężnie;

KYTKY SE SMÁLY A VÍTR VÁL

J. SLITR J. SUCHÝ

VALČÍKOVÁ PÍSEŇ

KYTKY SE SMÁLY A VÍTR VÁL

2.
Moje milá byla
tuze roztomilá,
když jsem se jí ptal,
co by řekla tomu,
když bych si jí domů
za svou ženu vzal.
Svoji náruč chystej
a svůj pohled čistej
přidej ke věnu.
Na to krásný ráno,
když jsi řekla ano,
nezapomenu.

3.
Kouří se z komína,
má milá vzpomíná,
na ten letní čas.
Chodívala bosa,
měla jako vosa
přeštipnutej pas.
Dneska už je zima
a kdeko si všímá,
že se spravila.
To proto, že v létě
se mnou na výlet
byla má milá.

4.
Tenhle příběh prostý
zpívám snad už po stý
se svou kytarou.
Není to má vina,
že mi připomíná
písť prastarou.

Dozpívám a potom
přemýšlejte o tom,
co se může stát.
Láska není krotká
a ten, kdo ji potká
ať je hrozně rád.

Refrén:
Kytky se smály
a vítr vál,
když jsem se nad tebou sklonil.
Nevím, už nevím,
co bylo dál,
kytky se smály a vítr vál.

PRÍSLOVIA

Zenich má mať za mech zlata a za
mech lízi.

(Azerbajdzánske príslovie)

Cudzia žena je krajšia.

(Arménske príslovie)

Milenka je vždy vábivá.

(Nepalské príslovie)

Najskôr zomri, až potom si fa
oblúbm.

(Arménske príslovie)

Varuj sa starého múru, zlého psa
a hašterivej ženy.

(Perzské príslovie)

Ak sa ti páči susedova žena, nie je
to dôvodom, aby si sa nezenil.

(Kórejské príslovie)

Bud na pozore pred mužom, ktorý
hovorí s úsmievom varuj sa ženou,
ktorá hovorí cez slzy.

(Turkménske príslovie)

Lahšie je zastaviť dážď ako dievča,
ktoré sa rozhodlo, že sa vydá.

(Abchazské príslovie)

Manželia, ktorí sa majú radi, vy-
spia sa aj na porisku.

(Gruzínske príslovie)

Ak neupozorníš ženu na jej nedo-
statky, nájde ich v tebe.

(Abcházske príslovie)

kongres poľskej

Tisícročie poľského štátu je sviatkom všetkého, čo v priebehu uplynulých storočí našich dejín bolo tvorivé — rozvijajúce ľudskú myšlienku, rozvijajúce formy práce a existencie, a čo je s tým spojené — pretvarajúce jeho citlivosť na obklopujúcu ho skutočnosť. Preto v našich dnešných oslavách Tisícročia nechýba dokumentácia spojená s našimi kultúrnymi tradíciami, rozvojom humanistických myšlenok, s bohatstvom úspechov poľských deviatich muz.

Tohto sviatku poľskej tisícročnej kultúry, ktorej hrdé tradície sú v Eudovom Poľsku v najširšom merítku zovšeobecňované, zúčastnia sa nielen jej súčasni tvorcovia, ale tiež činitelia riadiaci jej dynamický rozvoj. Popri spisovateľoch, hudobníkoch, maliaroch, novinároch a vedcoch, Kongresu sa zúčastní početná skupina činiteľov obetavo verejne pracujúcich a vyznamenavajúci sa pracovníci rôznych kultúrnych inštitúcií.

Kongres poľskej kultúry bol významnou udalosťou. Prečo bol tak dôležitý? Z dvoch príčin. Samozrejme v prvom rade bol bilanciou výsledkov dosiahnutých na poli kultúry v Ludovom Poľsku. Je však nesporné, že naše výsledky, naše kultúrne vydobytky, hoci obrovské, nemôžu zatieniť nedostatky a ťažkosti, ktoré denno-denne stretávame. Je tiež nutné cíhalenie najrôznejších nebezpečenstiev. Napríklad, ľahkosť s akou sa žiaľ veľmi často, prispôsobujeme, najnižším záľubam a oblúbám odberateľov; alebo to, ako ešte mnohí činitelia považujú kultúru za výlučne zábavnú činnosť. Ďalej mnohé pohybnosti vzbudzujú fakt vzniku svojráznej, trvalej, jednoliatej miešaniny náhradok kultúry, čo je výsledkom rôznorodých form kultúrnej činnosti pri súčasnom povrchnom jednaní a veľmi častej príležitostnej pôsobnosti, od prípadu k prípadu.

Preto aj Kongres, popri hodnotení, zaoberal sa ustálením smerníc pôsobnosti do budúcnosti. Nepohybujem, že bude to mať veľký význam pre rozvoj našej súčasnej kultúry, socialistickej kultúry. Predsa na Kongrese stretli sa všetci, pre ktorých srdcovou záležitosťou je dobro kultúry — tvorcovia kultúrnych hodnôt i kultúrno-osvetoví činitelia.

Kongres ukázal scelujúci charakter súčasnej kultúry, ktorá popri výsledkoch dosiahnutých intelektuálmi, tvorcami a umelcami, zahrňuje tiež mnohostrannú osvetovo-čitateľskú pôsobnosť, ochotnícke umelecké hnutie, snahy po humanizácii medziľudských stykov, ako aj rozvoj foriem organizácie pracovísk. Kongres nám ukázal kultúrnu aktivizáciu predtým zanedbaných oblastí, aktivizáciu, ktorá vďačíme mnohým tisícom pracovníkom kultúry a verejným činiteľom zoskupeným v kultúrno — sociálnych spoločnostiach.

Rokovaní Kongresu poľskej kultúry zúčastnili sa najvýznamnejší tvorci a umelci, ako delegáti spoločností a tvorčích sväzov z celej krajiny, ďalej boli zastúpené všetky inštitúcie poľskej kultúry.

Spolu s nimi v sálach Veľkého divadla vo Varšave zasadali kultúrni činitelia masových organizácií, ako aj kultúrni činitelia z terénu počínajúc vojvodskými mestami, priemyselnými podnikmi až po malé mestečka, dediny a osady. Boli zvolení na kultúrnych zhromaždeniach, kultúrno-sociálnymi spoločnosťami atď.

V súhlase s programom Kongresu poľskej kultúry, popri rokovaniach vo Varšave, v celom Poľsku konali sa mnohé kultúrne manifestácie, podujatia, stretnutia tak, aby tátó významná udalosť bola sviatkom celej poľskej verejnosti. Vo Varšave, okrem samotných rokovania Kongresu boli organizované mnohé výstavy, na ktorých inštalované, vybrané najcennejšie exponáty zobrazovali bohatstvo poľskej kultúry, tej staršej i súčasnej. Ilustrovali tiež zásah poľskej kultúry vo svete. Napríklad archeologické výstavy pripomenuli význam slovanskej kultúry a stopy ţou zanechané nad Odrou. Podobné výstavy boli organizované v celom Poľsku.

V divadle celej krajiny konali sa slávostné stavenia poľskej dramatickej tvorby počnúc Kochanovou a Rejom, po divadelné hry napísané v ľudovolemeckom Poľsku. Hudobné divadlá predviedli poľskí kluci súčasnu tvorbu — napr. opery. V filharmoniach koncerty poľskej hudby od najstaršej po súčasnosť.

Poľský film, okrem premiér nových filmov, organizuje prehliadky poľskej kinematografie na ktorých sú vystavované tiež hodnotné diela medzivojnového obdobia.

Mimoriadný dôraz kládol sa na masové pohyby Varšave, ako aj v celej krajine. Týchto podujatí zúčastňujú tak poprední profesionálni umelci, súbory piesniakov Mazowsze a Śląsk ako aj najlepšie ochotnice a súbory.

Do manifestácií spojených s Kongresom polskej kultúry bola zapojená celá mládež, ktorá okrem iného zúčastnila sa (na území celého Poľska) slavnostného položenia a kvetov na miestach kultúrnych pamiatok a aby tvorcov národnej kultúry. Mimoriadne dôležitým e je tom Kongresu polskej kultúry, bola účasť popremýčkovcov a kultúrnych činiteľov na stretnutiach organizovaných celom Poľsku.

V celej práci, ktorá predchádzala Kongres polské
túry, mimoriadnu aktivity prejavovali kultúrničini
terénu. Na tisíckach zhromaždení v obciach, dresi
vojvodských mestách zaznel ich hlas plný rozvahy, o
hodnotiaci pracovné výsledky, rozumne a gavzli-
vrhujúci spôsoby likvidácie nedostatkov. Nimi sa
plány rozvoja kultúry prostredia v ktorom žijú, a
mimoriadne hodnotným vkladom do tvoracieho dieľa Ko-
poľskej kultúry. Predsa nejedná sa len o zaverec-
nú kultúry, o masové využívanie kultúrnych vydátkov
na sa tiež o tvorčiu činnosť.

Som pevne presvedčený, že hlas činiteľov záreň
nel v hlavnom meste pevne a... účinne. Lebo real
kultúrna politika musí prihliadať nielen k vzťahu
hodnôt v literatúre a umení. Musí predovšetkym i
dať ku kultúrnemu životu na rôznych úrovniach a v
hých strediskách. Musí brať na zreteľ hnacie sily,
davky, podmienky, aspirácie a možnosti ich spokojnosti.
Preto bude nutné venovanie ešte väčšej pozornosti
tiekom prúdom našej kultúry, čiže procesu vysvetlenia
nia najhodnotnejších vydobytkov vedy a umenia všetkých
epoch, s patričným exponovaním súčasnosti.

Zároveň bude potrebné rozhodne sa postaviť otvoreniu s verejnosťou ako s anonymnou masou odberateľov, čo žiaľ ešte veľmi často sa stáva — a pojme ako beratelia" alebo „konzumenti" kultúry.

V ľudovodemokratickom Poľsku boli vytvorené podniky aktívneho zúčastňovania sa kultúry a spoluvytvárania kultúry. K tomu patril

tejto širokými kruhmi verejnosti. Kongres posel vo veľkej mieri prispel k pošíreniu a prehlbeniu česov.

ZÁHADY FILMOVÉHO TRIKU

Sedíme v kine a na premietacom plátnе obdivujeme filmový dej. Obyčajne veríme, že je úryvkom skutočnosti, životopisu niekoho. Ako je to v skutočnosti? V skutočnosti film ktorý si dve hodiny pozeráme predchádza práca celého štábа realizátorov filmu. Oni tvoria niečo, čomu vravíme film. Celkove vieme, ako sa film natáča. Vieme, že sú patrične charakterizovaní herci, že akcia je natáčaná vonku alebo v štúdiu, pre sene podľa napísанého scenára. Nie kedy však vo filme vidíme veci, s natáčaním ktorých boli by iste fažkosti, ak by k tomu neslúžila zvláštна filmová technika, ktorá spôsobuje, že divák je presvedčený

o realite scény, ktorú vidí na pláne. Sú to technické alebo trickové snímky. O nich chceme napísat náslov pre nezasyätených.

Na plátnie je práve boj na mori. Dela po obidvoch stranach strieľajú, lámu sa sťažne, lode sa potápajú. Aby sfilmovali takúto scénu reálizátori neusporadúvajú skutočný morský boj, ani nepotápajú skutočné lode. Je to čudné, ale pravdivé, väčšinu takýchto scén nakrúca sa vo veľkej tzv. vani, v ktorej plávajú miniatúrne lode bojujúcich flotili. Časť scén, takých, ako vojači strielajúci z del, ich spotené a bojom unavené tváre, porady veliteľstva, vydávanie rozkazov, sú filmované skutočne, ale zvlášť. Potom šíkovná montáž jedných a druhých snímok, dáva scénu skutočného morského boja. Pre technickú presnosť montáže, v kine nie sme v stave odlišiť skutočnú situáciu od trickových snímkov. Realizátori nebudujú ani zámky, keď filmový dej má sa odohrávať práve v stredoveku. Avšak na plátnie vidíme celkom autentický zámok. Hrubé, staré mury, vo vnútri štíhle stĺpiky, mramory... Skutočne však veľka sála sú len dve steny z dosák zakrytých plátom imituujúcim tehlu alebo mramor. Časti stropu sú gipsové, a stíly z papierovej masy potiahnuté tzv. sklenou vodou, aby sa leskli. Kamera operačora putuje, v súhlase so scená-

rom, len tam kde sa odohráva dej na pozadí umelých dekorácií. Ale predsa za obložkmi zreteľne vidíme zámocke veže. Áno, je to tiež pravda, ale sú to v patricinej perspektíve premenované na plátne dekorácie.

Mnohé scény vo filmoch sú kombinované. Dokonca existuje povolanie — operátor kombinovaných snímok, od jeho práce veľmi často závisí úspech filmu. Samozrejme sú mnohé trikové techniky, napríklad technika pomenovaná „putujúcou maskou“ spočívá na spojení dvoch rôznych pohyblivých, zvlášť nakrúcaných scén, do jedného obrazu. Má to veľký význam v komplikovaných filmových scénach. Ak chceme nakrúcať boj ryttiera (herca) s drakom, boli by s tým normálne ťažkosti. Herec, živý človek, musel by mať „partnera“ patrične veľkého draka. Preto filmári realizujú takúto scénu nasledujúcim spôsobom: zvlášť filmujú draka a jeho pohyby počas boja. Drak môže mať veľkost detskej hračky. Zvlášť sa nakrúca ryttier v boji, čiže herec. Spojenie týchto negatívov pomocou patričnej techniky dáva nerozoznateľný efekt boja človeka s drakom. Pobdobne dajú sa nakrúcať i iné komplikované scény.

Je nutné pripomeneť ešte iné efekty, ktoré sú výsledkom zrýchlených alebo spomalených snímok. V kine efekty normálneho pohybu, ta-

kého ako pozorujeme v skutočnosti dáva film, ktorého okienka sú natáčane rýchlosťou 24 na sekundu a s takou istou rýchlosťou sú premietané na plátno. Robí to dojem skutočnosti. Preto keď napr. plavec skáče z veže do vody, letí rýchlosťou gravitácie a tak to aj vidíme. Keď však chceme ukazať jeho pád spomalenosť, tak aby sme pozorovali pohyby a evolúciu pádu, musíme natáčať pád rýchlo — napríklad 240 okienok na sekundu. Taký obraz vrchnutý na plátno normálnou rýchlosťou (24 okienka na sekundu) dáva efekt pádu plavca do vody desaťkrát pomalší. Budeme teda sledovať všetko presne, spomalene, sám pád a konečne ako plavec pomaly rozhrňa vodu a mizne v nej, ako v niečom hustom, do čoho sa ľahko vchádza. Opačný dojem vznikne pri zrýchlených snímkoch, keď namiesto 24 filmových fotiek na sekundu postavíme ka-

okienok na sekundu, nastavíme kameru tak, aby každé pol hodiny snímala len jedno filmové okienko. Môžeme vtedy filmovať tak, aby bolo pozorovateľné napr. rozkvitnutie kvetu. Takýto film vrchňutý na plátno (normálnej rýchlosťou) ukáže rýchly rozvoj kalicha rastlinky. Tým istým spôsobom môžeme získať efekt veľmi rýchlej jazdy autom atď. atď. Samozrejme použitie zrýchlených alebo spomalených snímok musí mať vo filme svoj zmysel a odôvodnenie.

nosné pred-
ochmanskym
ovoľnomokrati-
čisk klasický
nach boli
asn

v, organizoval
i bý premie-
obi
polatia vo
jatniciastnili
pici a tan-
nici umelec-

očk kultúry
šhočastnila
ože a vencov
a by uctila
čitý elemen-
redich tvor-
rganovaných

s pokoj kulta-
rní mitelia z
občanov a
zval opatrne
časť do na-
mi racované
ži sú mi-
dielatongresu
zvábecnenie
dobov, jed-

z tenu, zaz-
ebalistickej
vznik nových
etky prihlia-
iach v mno-
ie s požia-
h uskocenia.
zorni didak-
i z obecne-
neni štatkých

if p jedna-
odbačkov —
monko „od-
orenodmien-
poluvárania
počk kultúry
ení tto pro-

V KUZNY

Pálčivým problémom, ktorý až teraz naše sto-
ročie sa pokúša vyriešiť, keď nemá zahynúť ťudstvo a jeho civilizácia v nukleárnom sú-
boji, je otázka trvalej mierovej spolupráce medzi národmi. Myšlienka nie je nová. Už pred 501 rokmi, teda keď ešte nebola objavená Amerika a nikto nepoznal námornu cestu okolo Afriky, jedného májového dňa, vyšlo z Prahy tajomné posolstvo kráľa Jiřího z Poděbrad. Dvaja vodecovia posolstva, Albrecht Kostka z Postupic a Anton Marini z Grenoblu v sprievode štyridsiatich českých rytierov, v najväčšej tajnosti viedli francúzskemu kráľovi Ludovítovi XI. projekt mierovej koncepcie českého kráľa.

Navrhoval nove politické usporiadanie stredovekej Európy na základe ustanovenia dobrovoľnej mierovej únie nezávislých štátov, ktorá by odstránila z dejín ťudstva vojny, ozbrojené konflikty, a akekoľvek agresie postavila mimo

pomoc a s rušiteľmi mieru malo sa zachádzaf, ako so zločincami. Hlavné sídlo únie malo sa meniť každé päť rokov. Za prvé navrhovalo sa Bazyleu. Členské štaty mali prispievať finančne na udržiavanie únie. Počítalo sa tiež s vlastnými zástavami, pečaťami a razením peňazí platených v celej Európe.

Bola to ohromujúca pre stredovek koncepcia a ukazovala perspektívnu sveta bez vojen. Našla pochopenie a podporu susedného Poľska, Uhorska a Benátok. Posolstvo kráľa Jiřího išlo teda do Paríža, aby tam menom týchto krajín vyzvalo Ludovíta XI., aby sa ujal predsedníctva únie, zvolal všeobecný zjazd európskych panovníkov a predložil na ňom mierový projekt dobrovoľnej únie štátov.

Avšak vo vtedajšom starom medzinárodnom vývoji stredovekej Európy, koncepcia kráľa

správcu (regenta). Jeho politická bystrosť, obratnosť v jednaní, húzevnatosť a ctižiadostivosť popri snahe vrátenia českej zemi politickej nezávislosti a jednoty vlády, ako aj zabezpečenia vnútorného vývoja, postavenie českého kráľovstva na medzinárodnom poli — prebojovali mu cestu k prvemu miestu v Čechách. Po náhľe smrti Ladislava Pohrobka Jiří z Kunštátu a Poděbrad bol českým stavmi zvolený roku 1458 za kráľa.

Nebolo to ľahké obdobie pre Čechy. V pätnásťom storočí existovali tu dve vzájomne súperiace strany, husiti a katolíci. Jiří reprezentoval umierený smer husitizmu a obratný manévrovaním udržiaval v krajinе pokoj. Legálna koexistencia dvoch cirkv v jednom štáte bola vtedy javom nielen že ojedinelým, ale z vtedajšieho hľadiska pápežskej kúrie aj veľmi nebezpečným, preto podporovala zjavný a skry-

TAJOMNÉ POSLanie

ČESKÉHO KRÁĽA

zákonu. Čiže na prvý pohľad koncepciu, ktorá duchom a cieľom pripomína dnešnú Chartu Organizácie spojených národov.

V úvode tohto projektu európskej únie kráľ Jiří písal francúzskemu panovníkovi:

„... a proto touží po tom, aby takové války, loupeže, zmatky, požáry a vraždy, jak, ó běda, zachvátily samo křesťanství již ze všech stran, jež pustoší pole, ničí města, drásají země a jež nesčetnými strasmi hubí království a knížetství, přestaly a úplně byly vykořeněny a aby byl obnoven potřebný stav vzájemné lásky a bratrství chvályhodným svazkem, dospěli jsme... k vytvoření takového svazku spojenectví, míru, bratrství a svornosti, jenž by neotřeseně trval...“

Hlavným orgánom tejto únie malo byť valné zhromáždenie splnomocnených zástupcov panovníkov, ktorí by sa v rôznych štátoch únie pravidelné schádzali, rokovali a rozhodovali nad všetkými spornými otázkami, strážili nad záchranným mieru a spravodlivosťou. Hlasy boli rozdelené po jednom na každý štát, ktorý mal byť zastupený v štyroch regionálnych skupinách. Spory medzi členskými štátmi sa nesmeli riešiť vojnou, ale mali byť prednesené pred medzinárodný súd, ktorého rozsudok bol záväzný pre všetkých. Za agresora mal sa považovať ten štát, ktorý by nechcel pristúpiť na mierové riešenie. Pri napadnutí únia zaručovala vojenskú

Jiřího nemohla najst a nenašla u všetkých vládcov pochopenie a podporu. Prišiel so svojou myšlienkou oveľa prískoro, tým viac, že bola vo svojom jadre vymeraná proti vplyvom pápežskej kúrie zasahujúcej do vnútornej a medzinárodnej svetskej politiky európskych krajín, a chcela ponechať kúri len duchovnú moc.

Únia sa teda neuskutočnila, ale projekt kráľa Jiřího ostal svedectvom veľkorysého medzinárodného rozbehu politiky českého kráľa a jeho radcov. Vlami organizácia spojených národov sa prihlásila k tomuto svojmu ideovému predchodcovi a na odporúčanie UNESCO celý kultúrny svet oslavoval 500.-výročie tohto prvého mierového návrhu.

Král Jiří v tom období keď spracoval svoje posolstvo európskym kráľom a kniežatom, bol jedným z najmocnejších vojenských páнов v Európe a tešil sa takou autoritou medzi susednými štátmi, že ho povolávali na rozhodcu vo svojich sporoch. Mal k dispozícii pohotové, skúsené vojsko a sám bol osvedčeným vojvodcom, ktorý vedel kedy vo vhodnej chvíli poslužiť sa diplomáciou a zasa v pravý čas mečom.

Svoje kráľovstvo neprebral po predkoch. Narodil sa 23.IV.1420 roku v rode moravských velmožov a bol vychovávaný na husitských tradíciah. Po skončení husitských revolučných bojov v Čechách stal sa vodcom umiernenej šľachty. V čase nedospelosti kráľa Ladislava Pohrobka nastúpil v roku 1452 na miesto krajinského

tý odboj v samých Čechách aj za hranicami, a hľadala spojencov pre svoje zámery zrušenia husitského kráľa. Tento stav sa zhoršil, keď roku 1462 Pius II. zrušil tzv. Kompaktata, to je dohodu medzi husitskými predstaviteľmi českého štátu a bazylejským cirkevným koncilom, ktorý uznal husitstvo za pravoverné kresťanstvo.

Nakoniec v roku 1466 pápež vyniesol nad kráľom Jiřím kliatbu, vyzval ho pred svoj súd a žiadal osloboodenie poddaných s poslušnosť k českému kráľovi. Výsledkom tohto mala byť politická izolácia českého kráľa. Jiří z Poděbrad však odmietol podrobiť Čechy úplnej pápežskej suverenite a vo verejnom manifeste hľásil, že Kompaktata nemôže byť samým pápežom zrušená naoko bola dana vyšším orgánom — svätým koncilem bazylejským. Nebolo to tiež už také obdobie, v ktorom by sa dalo ľahko najst mečových obrancov pre zámery kúrie. Nepodarilo sa jej tiež získať pre svoje plány poľského kráľa Kazimierza Jagellovca, s ktorým Jiří z Poděbrad uzavrel spojenectvo. Jiří zomrel predčasne na jar roku 1471. Po ňom nastúpil na pražský trón Vladislav II. Jagelovec, ktorému už pred svojou smrťou kráľ Jiří zaistil kráľovské miesto v Čechách. Za panovania Vladislava II. Čechy znovužískali Matejom Korvínom odtrhnutú Moravu, Sliezsko a Lužice a po Korvínovej smrti boli spojené pod jednou vládou spolu s Uhorskou.

DETÍ DŽUNGLE

Predstavme si, že malé dieťa je naraz izolované od ľudského prostredia. Čo sa stane? Zahynie, alebo prežije? Toto sú otázky, ktoré položí každý, kto nepozná problém. Avšak veda pozná niekoľko prípadov, keď sa detí vychovávali mimó ľudského prostredia, z toho 19 prípadov vychovávania ľudí zvieratmi. Vynechávajúc sporné prípady je dosť takých, ktoré sú celkom isté.

Ako vypadajú také deti, ako sa chovajú, ako pôsobia na nich prostredie iné ako prirozené. Najlepšie je pozrieť na vec na príklade dvoch najznámejších príkladov vychovania detí zvieratmi. Roku 1920 jeden takýto prípad opísal Stuard Baker. V Afrike, nedaleko dedin-

ky Monts Cachar domorodí obyvatelia zabili v dúpäti dve pardalie mláďata. Samica šla po stopách lovca do afričkej dediny a na očiach jednej ženy uniesla jej dvojročné dieťa do džungle. Uplynuli tri roky... Lovci na ďalšej poľovke zabilo pardaliu samicu, ale zároveň našli dva mladé pardále a asi päťročného chlapca, toho istého, ktorého zvieria unieslo.

Najdené dieťa chovalo sa úplne ako zvieratko. Chodilo rýchle aj pomaly výlučne štvornožky a to veľmi dobre. Preto na dlamiach a kolennách malo stvrdnutú kožu. Všetkých hrýzalo, — a ako popisuje Baker, — trhalo a jedlo živé kŕmenie.

S druhým podobným prípadom zoznámil verejnú mienku pastor-misionár, ktorý pôsobil v Indii, neďaleko provincie Morbhandž. K odhalení tohto prípadu prišiel po stopách hlásení veriacich, ktorí vrateli o duchoch na okolí. Reči ho tak zaujali, že dal si presne popísať miesto, kde domneli duchovia sa objavovali a nedaleko tohto miesta skryl sa v noci a čakal. Uviadol, ako z jamy v zemi vychádzajú dvaja starí vliči, dvaja mladí a ešte

dve postavy podobajúce sa na ľudí. Nasledujúci krát jamu obklopil pomocou domorodcov a keď zabili vličiu svorku našli v dúpäti dve malé dievčatká; jedno malo asi dva roky a druhé asi sedem.

Pozorovania ako sa chovali deti sú veľmi cenné pre vedu. Boli prevažzane veľmi starostlivo a sú ilustrované snímkami. Z poznámok sa dozvedáme, že deti báli sa ľudí a ohňa. Cez deň sa schovávali a vyhýbali ľudom. Len v noci stávali sa energickejšie a predovšetkým snažili sa utiecť. Ich hlasy pripominali zavýjanie vlkov. Okrem toho v afričkom prípade chodili a behali štvornožky. Mali radi mäso a cítili ho neobyčajne vyvinutým čuchom. Keď pili vodu, srkali ju ako psi. Ostatne najradšej boli v spoločnosti psov a krotkého šakala.

Nechceli tiež nosiť šaty, ktoré strhávali keď ich obliekli. Tak ako zvierata prejavovali zlosť len pri každej cudzej ingerencii. Po roku zomrelo mladšie dievčatko. Staršia prežila v sirotinci ešte deväť rokov.

Staršie dievčatko do konca života obklopovali starostlivosťou a za

každu cenu snažili sa prinavratíť normálnemu životu. Nepodarilo sa to, hoci zaznamenali istý pokrok. Prvú stravu od ľudí prijala len po 10 mesiacoch. Horšie to bolo s chodením vo vztyčenom postoju. Dva roky trvala výučba a namáhavé každodenne úsilie než dieťa naučilo postaviť sa na nohy ako ľudia. Avšak bežať v tejto pozícii nenaučilo sa nikdy, chodiť len po piatich rokoch pobytu v sirotinci. Najhoršie však bolo s hovorom. Do sedemnásteho roku naučila sa len niekoľko slov, hoci veľa z toho, čo sa jej vravelo rozumela. Šikovne používala „posunkovú reč“. Jej duševná úroveň vo chvíli keď zomrela, vyrovnila sa úrovni štyročného dieťaťa.

Tieto dva príklady nasvedčujú, že človek vytrhnutý prirodzenemu prostrediu ako dieťa rýchle si prisojuje zvyky nového prostredia. Zmeny, ktoré nastávajú následkom tohto sú tak trvalé, že skoro neodvratiteľné. Ostatne podobne je to aj s divokými zvieratmi, ktoré v mladosti vychovával človek, nemohli by sa už vrátiť do svojich prirodzených podmienok.

M.B.

LÝCEUM HRDINOV WESTERPLATTE

Slávnostne vyzdobená Jablonka prežila veľký sviatok. 24. septembra, v rámci oslav Tisícročia poľského štátu na Orave, na 15.-výročie založenia tunajšieho všeobecne využívaného licea s poľským a slovenským vyučovacím jazykom liceum slávnostne bolo premenované na liceum hrdinov Westerplatte. Meno miesta, ktoré na stále vošlo do dejín II. svetovej vojny (v jednom z najblížších čísel napišeme o bojoch na Westerplatte). Mládež bola odovzdaná vlažka, ktorú venovala miestna verejnosc, bol odhalený obelisk s pamätnou tabuľou, ako aj odovzdaný do užívania park Tisícročia založený brigádnicky školskou mládežou.

Slávnosti sa zúčastnili predstavitelia vojvodských orgánov — Kuratória krakovskej školskej oblasti a USW PWRN, predstaviteľa KP PZPR z Nowego Targu s I. tajomníkom A. Potoczkom, predstaviteľa PRN v Nowom Targu s predsedom T. Tymofieczukom, predstaviteľa Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku s predsedom Ústredného výboru J. Molitorisom ako aj gázdovia Jablonky s I. tajomníkom obecného stranického výboru F. Chowańcom. Slávnosti sa tiež v hojnom počte zúčastnili býv. absolventi licea zo všetkých kútov Poľska, najmä z prvých ročníkov. Od bývalých vychovateľov a mnohých absolventov prišli telegramy s gratuláciami a srdečnými blahoželaniami.

V prejavoch prof. Piusa Jabłońskiego, predstaviteľa Kuratória, I. tajomníka UV ČsKS B. Knapčíka i iných, prehľadali sa spomienky na tažké roky výstavby školskej budovy, organizáciu výučby i pätinastočné výsledky. Podiel licea a jeho úloha v teréne.

Po slávnostných sľuboch školskej mládeže konali sa umelecké výstupy s poľským a slovenským programom, pripravené pod vedením vedúceho základnej školy Haniaczyka, ako aj športové preteky. Po slávnosti gázdovia pozvali hostí na tradičný pohárik vína.

Slávnosť licea zbiehla sa s jubileom 35.-výročia pedagogickej práce riaditeľa Piusa Jabłońskiego.

Riaditeľstvu licea, všetkým profesorom, ako aj všetkým odchovancom i my srdečne gratulujeme, ako aj prajeme veľa úspechov do budúcnosti.

V Zubrzycy Dolnej tiež nezaháľajú, na ďalšej snímke vidíme práce pri regulovaní potoka.

Časte dňa znepríjemňujú práce na základoch novej školy v Zubrzycy Dolnej, ale robotníci pracujúci na stavbe robia všetko, aby škola bola čím skôr vybudovaná. Je to predsa veľmi potrebná investícia, najmä teraz, keď po reforme základnej školy budú 8-triedné.

Zo Zawoje do Zakopanego cez Zubrzycu buduje sa nová cesta. Robotníci pracujú v skutočne tažkých podmienkach. Cesta prebieha vrchami, kamenitou pôdou, bahnami a dokonca cez potoky. Všetci majú radosť z toho, že už koncom budúceho roku cesta má byť dokončená a budú ju využívať nielen občania dediniek cez ktoré prechádzajú, ale určite aj turisti.

Usek cesty na snímke bol majetkom Wendelin Waresiaka, p. Laciakovej, bývalej majiteľky Dvorca Moniakovicov, v ktorom je dnes Štátne múzeum navštievované mnohými turistami a Jána Binku.

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA ČsKS PODSZKLE

Volebnej schôdze miestnej skupiny ČsKS v Podszku zúčastnil sa tajomník UV ČsKS Bronislav Knapčík.

Schôdza začala prejavom kr. J. Hosaniaka, ktorý vrável o kultúrnej a finančnej činnosti MS za uplynulé volebné obdobie. Priznal, že MS prejavovala pomere malu aktivity a predsa za pomoc Obv. výboru a Ústredného výboru dalo by sa urobiť pomerne veľa, sú tu možnosti, aby MS v Podszku v budúc-

nosti pracovala lepšie. Miestna skupina má klubovňu v ktorej nacičuje hudobný súbor. Minulý rok tento súbor zúčastnil sa prehliadky súborov v Jablonke, kde získal II. miesto.

Následovali voľby. Boli zvolení: Józef Hosaniak za predsedu, Józef Pytel za podpredsedu, Józef Waclawiak za tajomníka, Zofia Czyściorová za pokladníčku, Karol Jerdonczek za člena.

Do revíznej komisie boli zvolení: Wendelin Kozak — predsedu, Franciszek Waclawiak — podpredsedu, Edward Niedospal — člen.

Za delegáta na celoštátny sjazd Spoločnosti bol zvolený Józef Waclawiak.

Medzi predvolebnými návrhmi

boli také ako: vybavenie klubovej najnutnejším náradím, koordinácia obvodným inštruktorom prá umeleckých súborov, predplatenie slovenskej tlače, zvyšenie počtu členov MS ČsKS v Podszku o 100 percent.

TRYBSZ

Volebnej schôdze miestnej skupiny Československej kultúrnej spoločnosti v Trybszu zúčastnili sa 69 členovia MS.

Zhromaždených privítal kr. Andrzej Gogola. Potom prejav o tisícom výročia poľského štátu prednesol kr. Augustyn Bryja.

Vo voľbach bol zvolený nový výbor miestnej skupiny ČsKS: Andrzej Gogola — predsedu, Hu-

bert Miszkowicz — tajomník, Daniel Pawlica — pokladník, Wendelin Miszkowicz — člen, Franciszek Kowalczyk — člen. Do revíznej komisie boli zvolení: Jan Matoniak, Andrzej Łojek, Andrzej Waksmański.

NIEDZICA - ZAMEK

V miestnej skupine Československej kultúrnej spoločnosti v Niedzici-Zamku konala sa už volebná schôdza.

Schôdu zahájil kr. Ján Piontek, ktorý privítal prítomných, ako aj predsedu UV ČsKS Jána Molitorisa a predsedu obvodného výboru ČsKS Jána Magiera.

Po krátkom predslove začali voľby. Za predsedu MS ČsKS

bol zvolený Ján Piontek, za tajomníka Jakub Bogaczyk a za pokladníka František Bogaczyk.

Za delegáta na celoštátny sjazd ČsKS bol zvolený Ján Piontek.

V dňoch 30. a 31. júla t.r. v Krakove konalo za požiarené zasadnutie prezidia Ústredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti v Poľsku, ktorého sa zúčastnili všetci členovia prezidia, ako aj predstavitelia nadriadených orgánov. Prejednával sa finančny rozpočet ČsKS na rok 1967, otázky školstva so slovenským vyučovacím jazykom na Spiši a Orave, ako aj kultúrno-osvetová činnosť Spoločnosti.

Znovuzískanie nezávislosti roku 1918 predchádzali diskusie o budúcnosti poľského školstva, ktoré v tom období bolo v zúfalom stave. Likvidátorska pôsobnosť okupantov v oblasti poľskej osvety, vyvolávala vlastenecký odpor, ako aj praktickú činnosť prevádzanú najmä osvetovo-kultúrnymi organizáciami — legálne i ilegálne. Casopis *Dedina* a kaštieľ z roku 1914 (čís. 7) písal: „Je to možné, aby v siedivej úbohosti nášho života zavládla taka bezideovosť, ktorá nepriprúšta nádej pozdvihnutia sa a prirovnania na kultúrnom poli iným, šťastnejším ako my národom? Že nie je až tak zle, nasvedčujú záblesky, voľakedy nádhernej poľskej pedagogickej myšlienky majúcej svôj pôvod v Staszicach, Kołłątajoch a Czackich, ktorá sa vždy obnovuje v obetavých, zanietených jednotkach a ako zlatá nif vinie sa z pokolenia na pokolenie“. Preto vo chvíli získania nezávislosti začali sa realizovať túžby po všeobecnej osvete, prístupnej všetkým. Roku 1919 rokoval sjezd osvetových činiteľov, pomenovaný tiež učiteľským snemom. Padol vtedy návrh, aby bolo vytvorené jednotné školstvo všetkých stupňov v opredití o všeobecnu, bezplatnú a povinnú pre všetky deti, sedemtriennú školskú dochádzku. Ten istý rok bol uvarený dekrét o povinnej školskej dochádzke, a roku 1921 naše školstvo bolo unifikované.

NÁRODNÁ OSVETA (2)

NESPLNENÉ NÁDEJE

Táto situácia spôsobila veľký rast záujme o školstvo v krajine. Statistika zaznamenáva, že v školskom roku 1928/29 počet detí navštievajúcich základné školy činil 96,4 percenta. Ale už nasledujúce roky priniesli značné zhoršenie.

Roku 1932 nadobudol platnosť nový zákon o školstve (tzv. jedrzejowske reformy). Zavádzal delbu základných škôl na štvor, dvoj a jednotriedné, a stredných škôl na 4-ročné gymnázia a 2-ročné lýcea. Ako vidime praktický sedemtrienné školy boli len v mestách. Na dedine jestvovalo len zdanie osvety. V školskom roku 1932/33 na dedine 74% základných škôl boli 1. a 2. triedné školy. 7-triedné školy boli v tom období na dedine len 4,4 percenta. Preto len vyvolení mohli si dovoliť drahé, ďalšie štúdium v mestách. Štúdium stalo veľa a štátne dotácie na osvetové účely stále sa zmenšovali.

Takto nádeje spojené s rozvojom osvety v podmienkach nezávisleho Poľska neboli splnené. Osveta a

spolu s ňou školstvo začali opäť upadať. To rodilo istú spoločenskú situáciu v krajine. Predvojenský rast negramotnosti. Podľa sčítania ľudu z roku 1931 jedna štvrtina obyvateľov Poľska nevedela čítať a písť. Zatiaľ učitelia nemali prácu a každý siedmy pedagóg bol nezamestnaný. Malo to za následok mnohé protesty a dokonca štrajky, také aký napr. mal miesto roku 1937.

V tejto istej ľažkej situácii nachádzala sa mládež iných národností bývajúcich v Poľsku. Pred vojnou v Poľsku žilo asi 10 miliónov občanov iných národností. Pre tieto národnostné menšiny boli len 1.127 základných školy, v ktorých sa vzdelávalo 134.226 detí a 103 stredné školy, ktoré navštevovali 17.270 žiaci. Keď si uvedomíme, že školy pre nemeckú národnostnú menšinu boli v lepšej situácii (394 základné školy a 28 stredné) — vidíme, že ostatní mali ešte horšie podmienky ako celos.

Samozrejme úradna osveta vobec

sa nezaoberala vzdelávaním dospelých. Toto pole neorané začali obrábať verejné organizácie a samosprávy niektorých mest. Požiadavky v tom obore boli veľké, ale skromné prostriedky a len spoločenská iniciatíva nedovoľovala rozvoj tejto užitočnej osvetovej činnosti hoci také organizácie ako Spolok robotníckej univerzity, Spolok ľudovej školy, Poľska školská matice, ako aj mnohé všeobecné a ľudové univerzity mali pekné výsledky.

Celkovo, v medzivojnovom období boj za všeobecnú a pokrovkovú školu bol prehratý. Vláda sanačného Poľska len okrajovo zaoberala sa otázkou osvety, podceňovala ju, ne-pomohla pokrovkovým snamom, ktoré smerovali k pozdvihnutiu osvety od chvíle získania nezávislosti a s ktorými počítali. Ostatok urobila vojna a okupácia. Za vojny zahynulo 27 tisíc učiteľov, a 23 tisice školské budovy boli zničené.

Vo chvíli oslobodenia mali sme preto mimoriadne ľažký štart v oblasti školstva a osvety. Napriek mnohým nedostatkom a najmä nedostatku pedagógov s mimoriadnou energiou začalo dieľo odbudovávania a rozbudovávania školstva, bezplatného a dostupného pre všetkých, na všetkých stupňoch. Bola to veľká kultúrna revolúcia, plody ktorej využíva dnes plne naša mládež.

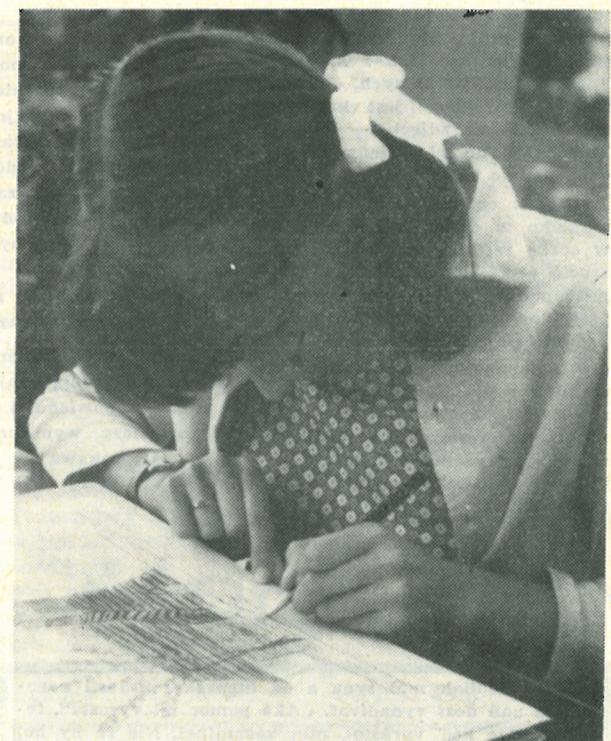
Marian Brzoza

St. Turoń z Podwilka tvorí.

Wandelin Waresiak zo Zubrzyce kreslí dvořec Moniakovcov.

Małgorzata Sznejderowa z Jabłonky kreslí kistol v Oravke.

STUDNÁ ZAMILOVANÝCH

(POKRAČOVANIE ZO STR. 12)

len hole, strapaté múry. Ale posádka hradu i nadalej sa bránila až kým ju hľad neprinútil uzavrieť slušné prímerie.

Potom hrad často menil majiteľov a strážil nad Váhom až dovtedy kým ho 11. júna roku 1790, teda keď už praktický stratil svoj strategický význam, strávil požiar, ktorý vznikol v meste. Odvtedy stoji napoly v rúmoch.

Dnešná podoba trenčianskeho hradu zväčša bohatá je z obdobia keď roku 1476 uhorský kráľ Matej prepustil ho Jánovi Zápoľskému za 15 tisíc zlatých a preukazané verné služby. Zápol'ský veľkým nákladom hrad rozšíril, opevnil a hradný palác premenil na pohodlné a nádherné pánske sídlo.

Práve z tých čias pochádza o trenčianskom hrade a jeho výše 70 metrov hlbokej studni, nazývanej studňou zamilovaných, táto po-

krásnu manželku, ktorá ho milovala, tešil sa neobmedzenej kráľovskej dôvere a predsa vždy bol zamyšlený, ako keď by mu niečo chýbal.

Nedávno sa vrátil z víťaznej vojny proti Turkom. Dvor sa hemžil tureckými zajatcami, pokladnice boli naplnené vojenskou korisťou, ale Zápol'ského starost' sa nestralila.

Manželka, pozerajúc sa z obloka na zajatcov, snažila sa ho rozptýliť.

— Pozri, drahý, akí sú zaujímaví tí tvojí Turci. Podívaj sa na tú mladú Turkyňu, aká je krásna, ale aj ako bolestne pozerať sa dokola. Daruj mi ju a ja ju zaradím medzi svoje dvorné dámy.

Manžel privolil a zanedlho krásnu Fatimu, lebo tak sa mláda Turkyňa menovala, pekne preoblečená stala sa dvorkynou hradnej pani. Ale tejto zmene sa predsa nedarovala.

Jedného dňa pani sa Fatimu opýtal prečo má v očiach smútok a žiaľ.

— Prečo si taká smutná Fatima? Povedz mi čo ťa trápi.

A krásna Fatima sa rozhovorila o svojej vlasti, o rodičoch a o krás-

nom snúbencovi, ktorý ostal kdekoľvek a iste túži po nej ako ona po ňom.

— Je krásny, veľmi krásny, dobrý a bohatý. Ved' on príde a osloviť mňa, — dodala so slzami v očiach.

Hradná pani po čase si tak Fatimu oblúbila, že ju pokladala skôr za pribuznú, ako za služobnú.

Raz prišiel na hrad turecký paša Omar so svojim sprievodom a žiadal od Zápol'ského slobodu pre svojich súkmeňovcov. Predtým však chcel si ich všetkých prezrieť a keď sa to už stalo smutne sa opýtal, — Sú tam všetci? — Všetci. — Ona tedy zahynula.

Až teraz Zápol'ský sa rozpamätal na krásnu Fatimu a rázom pochovil koho Omar hľadal.

— Neboj sa, nezahynula, viem koho hľadáš. Ona je u mojej manželky.

Omarovi radosť preletela po lícoch a hned sa dal do jednania podmienok za akých mali byť oslovení zajatci. No nemohli sa dohodnúť, lebo Zápol'ský všetkého mal dosť. Nakoniec prezradil tú svoju myšlienku, ktorá ho oddávna neustále trápila.

— Vodu, — najdi na mojom hrade a dostaneš všetkých.

Omar sa zamyslel. Dlh rozmýšľal a až potom povedal z odhadlanostou.

— Prinútim trenčiansku skalu, aby vydala prameň čistej vody, ale slab, že mi vydás aj Fatimu.

Zápol'ský sľubil a Omar sa so všetkými zajatcami dal hned do práce. Celé tri roky dobývali tvrdú a nepoddajnu skalu ktorá sa na dne hlbokej studne ukazala voda.

Na hrade bola veľká radosť a Zápol'ský sa po dlhých rokoch radoval ako malý chlapec. Chcel Omara objať, ale ten ho odstolil.

— Vyďať mi zajatcov a Fatimu, tak ako si mi sľubil!

Keď stráže priviedli zajatcov a šťastný paša konečne našiel a osloviť svoju milovanú, privínul ju k srdcu a ona sa z láskou túlila k nemu. Po chvíli však jeho zrak stvrdoval a obrátil sa k Zápol'skému.

— Vodu máš, ale tvoje srdce je tvrdšie ako skala.

Hned potom šťastný snúbenc spolu s ostatnými zajatcami odvieľol svoju snúbenicu a ani sa neobzrel na hrad na ktorom sa radoval Zápol'ský z vody, ktorá sa zračila v hlbokej studni, ktorú vykopala do tvrdnej skaly veľká láska Turkova k svojej milej.

SZYDEŁKOWY KOŁNIERZ I MANKIETY

Ładna i modna ozdobę ciemniejszej sukni lub puloweru stanowi kołnierz i mankiety zrobione szydełkiem z cienkiej białej wełny, anilany a najlepiej z bawełnianych grubszych nici (przede wszystkim perłową) lub z kordonku. Do nici wełnianych, takich, z jakich zrobiony jest kołnierz i mankiety na zdjściu — szydełko nr 3,5, do nici ciemnych — odpowiednio ciemne.

ŚCIEGI: oczka ścisłe — wkleć szydełko w oczko lańcuszka lub w oczko rzędu poprzedniego, narzucić nitkę na szydełko, wyciągnąć pętle i przeciągnąć ją przez dwie pętle znajdujące się na szydełku.

PÓŁSŁUPKI: Wkleć szydełko w oczko lańcuszka ewentualnie w oczko z rzędu poprzedniego, narzucić nitkę na szydełko, wyciągnąć pętle i przeciągnąć ją przez dwie pętle znajdujące się na szydełku.

SŁUPKI. Narzucić nitkę na szydełko, wkleić w oczko lańcuszka z poprzedniego rzędu, wyciągnąć pętle, narzucić nitkę na szydełko, przeciągnąć ją przez dwie pętle znajdujące się na szydełku, jeszcze raz narzucić nitkę i przeciągnąć ją przez dwie pozostałe pętle.

ŚCIEG FANTAZYJNY. Wkleić szydełko w oczko lańcuszka z poprzedniego rzędu, przerobić jeden słupek, następnie wkleić w ten słupek 3 oczka lańcuszka zrobionego w powietrzu i przerobić oczko ścisłe. Tworzy to pikot. W to samo oczko przerobić jeszcze jeden słupek, ale już bez pikota — następnie 2 oczka lańc. w powietrzu, ominąć dwa oczka, a trzecie przerobić znowu słupek z pikotem i słupkiem zwykłym. Powtarzać tę czynność do końca rzędu.

WYKONANIE. Lańcuszek z odpowiedniej ilości oczek wymierzony podług obwodu szyi lub podług wycięcia dekoldu sukni lub puloweru, z którym będzie się kołnierz nosił. I rzad przerabiamy oczkami ścislymi wklewanymi w każde oczko podstawowego lańcuszka, 1 oczko w powietrzu na odwrócenie rzędu. II i III rzędy przerabiamy półsłupkami. IV rzad i następnie ściegiem fantazyjnym z tym, że w pierwszym rzędzie ściegu fantazyjnego wklejamy słupki w oczka lańcuszka z poprzedniego rzędu, a w rzędach następnych wklejamy słupki w pętle utworzoną z 2 oczek lańcuszka z poprzedniego rzędu. Na odwrócenie każdego rzędu ściegu fantazyjnego przerabiamy po 2 oczka lańcuszka w powietrzu. Ilosć rzędów ściegu fantazyjnego jest zależna od grubości nici oraz od tego, jakiej szerokości ma być kołnierz oraz mankiety. Po wykonaniu kołnierza robimy u góry małą pętelkę i przyszywamy guzyczek.

Mankiet wykonujemy w ten sam sposób, robiąc najpierw lańcuszek odpowiedniej długości, który należy wymierzyć podług szerokości rękawa.

M.

Niektóre návrhy: Obnosený životík šiat nahradíme novým z farebného príliehavého jersey. Zo starého životíka bude golier, leža, manžet a páš. Staršie princešové šaty obnovíme novým tmavým vrškom bolerového strihu. Tako kombinované šaty pôsobia dojmom úplne „nových“. Čierne šaty môžeme zmodernizovať čierňou čipkou. Golier a manžety sú volánkové. Úzke šaty bez rukávov rozšírimo a oživíme vestou vložkou z inej látky, farebne primeranou.

Pri kombinovaní pozor: nekombinujeme látky príliš rozdielne druhom či vzorom. Napríklad tažké látky s ľahkými alebo kárované so vzorkovanými.

DOBRA RADA NAD ZLATO

VOSKOVÉ FLAKY na nabytku nesmie zoškrabovať špicatým alebo ostrým predmetom. Namocme handričku do olivového oleja a ňou ich pretierame. Flaky z farebného vosku na vlnenej látke pretrieme pred praním denu-turovým liehom.

VOSKOVANÉ PLÁTNO bude dlhšie pekné a nebude sa ľamať, keď ho občas pretrieme studeným mliekom. Nesme sa ošetrovať mydlovou vodou. Voskovane plátno sa dá aj šíť, ale musíme ho poprášiť mastencom, aby sa pri šíti nezlepilo.

VTÁČIU KLIETKU z drtu čistému tepiou mydlovou vodou, potom štetcom nanesieme na ňu kašičku z jemnej naškrabanej kriedy a čpavku. Necháme uschnúť a pretrieme ju mäkkou handričkou. Klietka sa bude opäť lesknúť.

ZAMAT sa dá od prachu lepšie vykefovať, keď kefu predtým ponoríme do soli. Zamatovalo stúžky nežehlímie, ale pretahujeme ich opačnou stranou po ťažiške.

MORSKÉ RYBY budú chutnejšie, keď ich pred prípravou osolíme, pokvapkáme citrónovou šťavou a vložíme do jogurtu alebo smotany.

ZELEK (na šál) býva po uvarení často nevhľadný. Aby sme sa tomu vyhnuli, pred varením ho ponoríme na pár hodín do slabej octovej vody.

NOVÉ MODELY ZO STARÝCH ŠIAT

Kombinácie dvoch látok sú momentálne také aktuálne, ako ešte neboli nikdy. Môda dáva možnosť z dvoch „vyrastených“ alebo obnovených šiat usťiť nove.

Niekoľko návrhov: Obnosený životík šiat nahradíme novým z farebného príliehavého jersey. Zo starého životíka bude golier, leža, manžet a páš. Staršie princešové šaty obnovíme novým tmavým vrškom bolerového strihu. Tako kombinované šaty pôsobia dojmom úplne „nových“. Čierne šaty môžeme zmodernizovať čierňou čipkou. Golier a manžety sú volánkové. Úzke šaty bez rukávov rozšírimo a oživíme vestou vložkou z inej látky, farebne primeranou.

Pri kombinovaní pozor: nekombinujeme látky príliš rozdielne druhom či vzorom. Napríklad tažké látky s ľahkými alebo kárované so vzorkovanými.

TEST HOVORÍ

O SEBADÓVERE

Zaiste ste si už všimli, že rozhliční ľudia majú na istý fakt celkom iný názor. Ešte horšie je, že ľudia často nesprávne posudzujú — aj sami seba. Jednou krajostou býva prečítanie vlastnosti, prehľad sebadôvera, namyslenosť — a druhou zasa „malá dušička“, prílišná skromnosť, nedostatočný odvahy. Aké máte sklon vy, o tom môžete trošku podumat na základe testu zo zahraničnej tlače.

I. Ktorý kvet by ste si vybrali z týchto troch: a) fialka, b) ruža, c) orchidea. (Za a) počítajte 1 bod, za b) 2, za c) 3 body.)

a) ruža b) počasie c) počasie

II. Narysuje na čistý papier dve rovnobežné linky a vpište do nich slovo „počasie“. Ktorému vzoru sa podobá vaše písma najviac (všimnite si najmä, či sa písma dotýka dolnej linky, alebo je nad ňou). Za a) počítajte 2 body, za b) 3 body, za c) 4 body.

Ano Nie

Stáva sa vám, že sa znenazdajky zapýrite? Mávate taký sen, že vás prenasledujú, ale nemôžete sa z miesta hnúť? Na verejných schodzach si sadáte dôsledne do zadných radov? Keď máte prehovorit „brúsite“ si násprav hrdlo, poklašavate? Ohryzávate si nechty, hladkáte si obočie, ucho? Dostávate sa do rozpakov, keď vstupujete do elegantnej kaviarne, do tanečnej sály? Chodíte na chodníku najradšej blízo svého domov, alebo po vonkajšom okraji? Viete sa voči neznámym, voči významným osobám alebo predstaveným správať celkom menútene? Príjimate návštavy a chodíte často k známym? Ste aktívnym členom niektorého klubu, záujmového kružku? Nosíte so sebou svoje vlastné fotografie?

AK VYCHÁDZA NAJVIAC 17 BODOV: Skromnosť je sice pekná a potrebna vlastnosť, ale aj tú musí mat určitú hranicu. Jestvuje totiž aj záhadná ctiažidlosť. Nikdy neporovnávajte seba s inými („ten, či tá už má auto“, „má vysokú školu“, „ovláda cudzie reči“, „má štasticu v láske“). Každý človek má určité aj svoje starosti a možnosti a snaže sa ich dobré využiť. (Možno máte ľudobný alebo maliarsky talent, nadanie pre techniku, peknú záhradku atď.). Núťte sa chodiť do spoločnosti, na zábavu, zájazdy a uvidíte — všetko bude veselie.

18 — 27 BODOV: Zdá sa, že celkove si uvedomujete svoje klady i nedostatky a práve preto sa viete správať bez predpokojov a rozpakov, zbytočnej stiesnenosti. Ľudia si iste oceňujú vašu bodrosť, a tešite sa veľkej obľube medzi nimi.

27 A VIAC BODOV: Možno, že máte väčšie úspechy ako by zodpovedali vlastnému príčinaniu a vašim schopnostiam. Práve preto budete skromnejší v hodnotení svojej osoby a svojich zásluh. Nie je isté, že vám náhoda bude vždy rovnako žiť. A neodôvodnený povýšenectvom by ste si ľudí určite znepríateli.

malý život

ISKRIČKY

Istý švédsky vedec sa domnieva, že ľudska ruka, užívaná iba veľmi málo, pomaly odumiera a za niekoľko miliónov rokov celkom zanikne.

* * *

Vari nikto v 19. storočí nevyvolal toľko sporov ako Charles Darwin so svojou evolučnou teóriou. Keď zomrel, Británia ho uznala za génia a vystrojila mu slávny pohreb. Po pohrebe na cintoríne Westminster Abbey sa jeden zo zúčastnených lordov spýtal pochovávajúceho knáza: „Myslite, že Darwin mal pravdu?“ — „Pravdaže mal“, odpovedal knáza. Jeho Lordovstvo chvíľu porozmýšľalo a potom sa spýtaло: „A nemohol si to predsa len nechat pre seba?“

* * *

Od konca druhej svetovej vojny byly v Rakousku zménené názvy asi čtyř set obcí; mezi nimi napríklad Stinkenbrunn (smradlavá studna) alebo Gaunersdorf (ves lumpu). Názvy byly úředne uznané za urážlivé pro obyvatele těchto vesnic.

* * *

Deset let v bezvedomí prožil do 11. prosince uplynulého roku deväťdesaťosem Paul Balay ze švýcarského mesta Lens-le Saunier. V roce 1955, když se vrácel s kamarády z plesu, přejelo ho auto. Utrpěl zranění lebky a byl odvezen do nemocnice. Ač byl podroběn různým způsobům léčení, nenabyl dosud vědomí. Ale žije.

PRÍPAD NA ROZLÚSTENIE

SMRT V KANCELÁRII

— Boli sme sami v úrade: ja a riaditeľ Fenner. Pracoval som v kancelárii a riaditeľ v svojej pracovni, — rozprával inšpektor Wernerovi tajomník firmy „Labor“.

— Riaditeľ ma požiadal o kávu. Pripravil som dve šálky kávy. Riaditeľ si vzal jednu z nich a odišiel do svojej pracovne s tým, že nechce byť vyrušovaný. Počul som, ako sa zamkňa. Po skončení práce som chcel upozorniť riaditeľa, že má schôdzku. Na klopanie neodpovedal, bol zo zamknuté. Cez kľúčovú dierku som videl, že Fenner leží s hlavou na písacom stole. Vyrazil som dvere a zistil som, že Fenner nežije. Ničím som nepohol a zatelefonoval som na políciu. Akiste si do kávy niečo nasypal a spáchal samovraždu.

Inšpektor zamyslene pozeral na mŕtveho, ktorý ešte stále spočíval na stoličke s hlavou na písacom stole. Pomocou vreckovky vybral zámky kľúč, prezrel dvere, šálku so zvyškom kávy a počínané papiere na stole. Potom sa obrátil k tajomníkovi a povedal:

— Nazdávam sá, že to nebola samovražda. Vaša výpoviede rozhodne nie je pravdivá.

Akú chybu urobil tajomník?

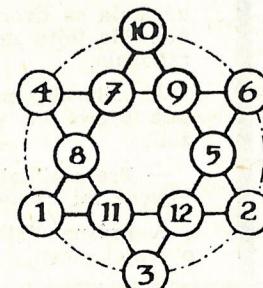
(Przekrój)

Tajomník nehezoril pravdu, dierku mohol v zámke, pretože dierka mohol v zámke, pretože kancelárii nechoval do miestnosti.

Kancelárii nechoval do miestnosti,

Rozlústrenie prípadu Mart a

NÁŠ KVÍZ

Císla, čísla a opäť čísla. To je už taký osud, že každý druhý kvíz sa skladá z čísel. Raz ich máte dopĺňovať, druhý raz premiestňovať... Dnes sme pre vás pripravili ten druhý prípad. Máte premiestniť čísla v krúžkoch tak, aby vo všetkých označených smeroch (teda aj po obvode) dávali súčet 26. Správne vylúštenia nám zasielajte na adresu redakcie do 25. septembra 1966. Zo správnych odpovedí vyložujeme knižné odmeny.

Kalendár

SLNCA

Východ Západ

14. októbra 5.hod.36.min. 17.hod.15.min.
15. októbra 6.hod.00.min.. 16.hod.43.min.

MESIACA

1. októbra 17.hod.58.min. 7.hod.12.min.
15. októbra 7.hod.33.min. 17.hod.19.min.

Posledná štvrt 7. októbra

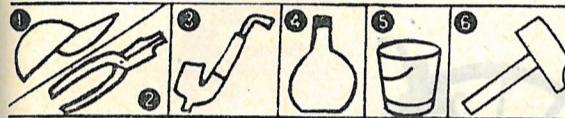
Nový mesiac 14. októbra

Prvá štvrt 21. októbra

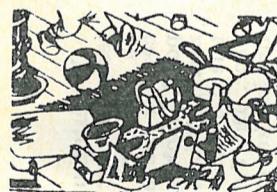
Plný mesiac 29. októbra

P	W	S	C	P	S	N
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

HÁDANKY

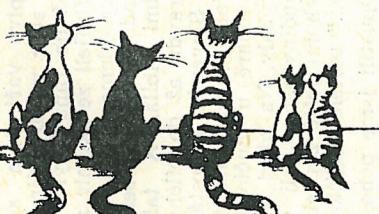
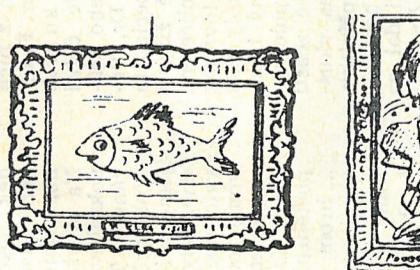
Každý, kto chodí stanovať, si pripravuje svoj výstroj. No ako vidno z nášho obrázku, stanovanie má i niektoré záporné stránky, ale tie vám nebudem pripomínať. Chceme vám len pripomenúť, že do obrázka je vyskreslený jeden zo šiestich predmetov. Keď zistíte, ktorý to je a kde je ukrytý, napíšte nám do 25. októbra na adresu redakcie. Zo správnych odpovedí vylosujeme knižné odmeny.

Správna odpoveď kvízovej úlohy z čísla 9: Na obrázku bol zakreslený predmet č. 5 (klúč).

HUMOR

MÚZEU:

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

OBOWIĄZEK SZKOLNY

W związku z zapytaniem dotyczącym przepisów regulujących w Polsce zasady obowiązku szkolnego informujemy, że zasady te zostały ujęte w dekrecie z dnia 23 marca 1956 r. o obowiązku szkolnym (Dz. U. Nr. 9 poz. 52 ze zmianami opublikowanymi w Dz. U. Nr. 32 poz. 160 z r. 1961).

Zasady te są następujące:

Obowiązek szkolny obejmuje pobieranie nauki w zakresie ośmioletnictwa klas szkoły podstawowej. Obowiązek ten rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego, w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W wyjątkowych przypadkach uzasadnionych fizycznym i umysłowym rozwojem dziecka Prezydium Powiatowej (Miejskiej lub Dzielnicowej) Rady Narodowej

PRAWNIK

dowej na wniosek ojca, matki lub opiekuna uzgodniony z kierownikiem szkoły podstawowej, w którego obwodzie dziecko mieszka — może udzielić zezwolenia na rozpoczęcie nauki o jeden rok wcześniej lub o jeden rok później. Obowiązek szkolny trwa do ukończenia ośmioletnictwa klas szkoły podstawowej, w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 16 lat.

Obowiązek szkolny wypełnia się przez regularne uczęszczanie do szkoły podstawowej i sumienny udział w nauce oraz w innych zajęciach szkolnych.

Dziecko wypełnia obowiązek szkolny w szkole, w obwodzie której zamieszkuje. Długość pieszej

drogi dziecka, z domu do szkoły nie powinna wynosić więcej niż 3 km dla uczniów klas I – IV i nie więcej niż 4 km dla uczniów klas V – VIII. Dekret przewiduje również możliwość wypełniania obowiązku szkolnego w szkołach specjalnych (dzieci niezdolne do nauki w normalnych szkołach podstawowych) oraz w szkołach dla pracujących.

Przedstawiciel ustawowy dziecka bądź osoba, która przyjawszy do siebie dziecko na pobyt stały lub czasowy sprawuje nad nim pieczę, ma obowiązek zapisać dziecka do właściwej szkoły i regularnego posyłania go na zajęcia szkolne oraz zapewnienia dziecku w domu możliwości odrabiania prac zadanych w szkole. Osoba ta obowiązana jest również do sprawiedliwiania każdorazowej jego

nieobecności w szkole, przy czym za przyczyny usprawiedliwiające nieobecność w szkole uważa się chorobę dziecka, chorobę zakaźną w domu, nadzwyczajną przeszkodę w komunikacji i inne szczególnie ważne powody uznane przez kierownika szkoły.

Kontrola wypełniania obowiązku szkolnego, należy do Prezydiów Gromadzkich (Miejskich, Dzielnicowych) Rad Narodowych Osiedli oraz szkół.

Dekret przewiduje sankcję karną w stosunku do osób uchylających się od ciążącego na nich obowiązku zapisania dziecka do właściwej szkoły lub od regularnego posyłania go na zajęcia szkolne.

Sankcja ta ma postać grzywny w wysokości do 500 zł.

Mec. Witold Feret

MLEKOTOK

U starszych krów mlecznych, po ocienieniu zdarza się mimowolny wyciek mleka z wymienia nieprzepełnionego i nienaciskanego tylnymi kończynami w chwili gdy krowa leży, tak, że wydajność właściwego udoju przedstawia się bardzo skromnie. Wnętrz mimowolnego wycieku mleka jest niedostatecznie mocne zwarcie zwieracz strzykowego. Zwieracz strzykowy ulega u starszych krów pewnemu naturalnemu zwiotczeniu i u nich częściej spotykać się można ze zjawiskiem wycieku mleka niż u krów młodszych. Zwieracz strzykowy niedomyka się gdy w jego świetle usadowi się nowotwór w rodzaju brodawki lub tp. O ile te sprawy są jasne, otyle nie-

jasne jest powstawanie mlekotoku orzy braku jakichkolwiek zmian w strzyku.

Jest prawdopodobnym, że rozmaite a nie bardzo znane zaburzenia w obrębie układu nerwowego są przyczyną niedomykania się zwieracza i mimowolnego wycieku mleka. Punktum wyjścia tych zaburzeń mogą być różne narządy jak narządy płciowe, trawiennie i inne. Stąd też mlekotok może pojawiać się u krów niekiedy w czasie popędu płciowego, przy niedomodze przewodu pokarmowego. Prze-

strach wywołany np. brutalnym obchodzeniem się ze zwierzęciem lub też zmiana pogody również może wywołać mlekotok. Mleko wypływa ze strzyków zwłaszcza tylnych strumieniem lub kroplami. Mlekotok przeciąga się tygodnie i albo ustaje albo wada ta trwa bez przerwy.

Skutkiem niezdolności utrzymania mleka w wymieniu właściciel takiej krowy ponosi duże straty. Mimo wszelkich znanych sposobów nie udaje się często doprowadzić wymiesania do stanu prawidłowego. Przeszkody mechaniczne w postaci nowotworów usadowionych u nasady strzyku można usunąć. W razie natomiast porażenia zwieracza bez żadnych niewidocznych przyczyn, naciąga się na strzyk wąs-

ki pasek gumy, którego oba końce przewleka się przez malutki pierścionek aluminiowy. Oba końce paska gumowego przesuwa się przez otwór pierścionka. Przesuwając wspomniany pierścionek można strzyk zaciągnąć tyle ile trzeba. To samo można zrobić tasiemką.

W razie konieczności mlekotok można usunąć chirurgicznie przez nacięcie strzyku. Mlekotok pojawiający się w czasie po-pędu płciowego ustępuje po kilku dniach, ale może być poczatkiem nieustannego wycieku. W przypadku mlekotoku na tle zatrucia pokarmowymi, pomagają czasem środki przeszczyszające.

Dr HENRYK MĄCZKA

KNEDEĽA SO SLANINOU

Pre 4 osoby: 20 dkg žemľa, 5 dkg slaniny, 3 žltky, $\frac{1}{3}$ litra mlieka, 26 dkg krupicovej múky, sneh.

Deň staré žemľe pokrájame na drobné kocky, dáme na drobno pokrájanú zosklovatenú slaninu na chvíľu do rúry osušíť. Múku so žltkami a mliekom dobре vymiešame, pridáme soľ, vychladnuté žemľe a tuhý sneh. Cesto dáme do vymosteného obrúška, guľu pekne zaviažeme, nad to asi o 3 cm vyššie ešte raz a dáme varíť do osolenej vody. Po $\frac{1}{4}$ -hodinovom varení odviažeme prvé zaviazanie a knedľu varíme ešte $\frac{3}{4}$ hodiny na miernom

ohni. Potom ju vybalíme, nitkou prekrojíme na polovicu a potom na kôlieska.

KYSNUTÝ KOLÁČ SO ZEMIAKMI

Rozpočet: 50 dkg múky, 25 dkg zemiakov, 4 dkg masla alebo masti, 5 dkg cukru, 4 dkg droždia, $\frac{1}{2}$ kávovej lyžičky soli, asi $\frac{1}{8}$ litra mlieka, vanilkový prášok.

Múku dobре premiešame

z varenými, postrúhanými zemiakmi, aby neboli hrčky zo zemiakov. Potom pridáme vykysnutý kvások, cukor, soľ, vanilkový prášok, maslo a toľko mlieka, aby bolo husté cesto, ktoré dobре vypracujeme a necháme vykysnúť. Cesto má byť dosť husté, lebo so zemiakmi zredne pri kysnutí. Potom zapletieme z troch dielov koláč, preložíme na pomatený plech a len veľmi pomaly necháme dobré vykysnúť. Potom ho potrieme bielou kávou, maslom alebo žltkom a pomaľy pečieme.

Z takého cesta môžeme urobiť buchty, záviny a rozličné neplnené kúsky ku káve.

Zohľadzajúc výrobkové podmienky, môžeme použiť alternatívne recepty. Výrobkové podmienky sú: 50 dkg krupicovej múky, 2 dkg droždia, 10 dkg masla, oleja alebo bravčovej masti, 6 dkg cukru, soľ, $\frac{1}{4}$ litra mlieka, citrónová kôrka.

Do teplej múky dáme preosiaty cukor, citrónovú kôrku, vanilkový prášok, soľ, kvások a rozpustené maslo, olej alebo inú masť a mlieko. Cesto dobré vymiesime a vlejme do bábovkej formy, dobré vymiestenej a omrvinkami vysypanej. Dobre vykysnutú upečieme, vyklopíme a posypeme vanilkovým cukrom.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego Redaguje Kolegium. Redaktor Naczelny — Adam Chalupiec. — Z-ca Red. Nacz. — Marian Kaśkiewicz. Opracowanie graficzne — Kinga Skocinska. Opracowanie techniczne — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA“ RSW „PRAZA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 21-15-41, 28-22-81.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL: 21-15-41, 28-22-81.
Prenumerata na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmuje urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictwa „Ruch“, Warszawa ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państowe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch“. Ceny prenumeraty: kwart: 3 zł, półrocza: 6 zł, roczna 12 zł. Prenumerata za granicą o 40% wyższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-88. Egzemplarze numerów zdezaktualizowanych można nabycie w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwalnej „Ruch“, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konta Nr 114-6-700041 VII O/M Warszawa.

Oddano do skla 8.VIII.1966. Podpisano do druku 31.VIII.1966.

Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa“, Warszawa ul. Smolna 12. Zam. 1305.

ZIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE

NA AUTOMOBILU Z LUBLINA DO PRAHY

V CERVENU 1909

...My se neseme jako větr, za námi se nesou nadávky, kone trhají přípřež, převrhují vozy z nichž litají přestrašené baby, košky a všechn náklad. Zdažení směšné a zvláštní, že poslední slovo vynalezavé myslí — automobil — přináší barbarské dráždění...

Nejeli jsme tedy správnou cestou. Automobilové mapy jsme ve spěchu zapomněly v Lublině a to bylo také příčinou celého nedoručení. Avšak takřka nic jsme neztratili. Když jsme ráno s Andrewm Arnoldovičem sesli na dvůr hostince, kolem nás náš ekvipáž se pod kůlnou točil starostlivý Vilém Francovič, pan Alexandr a jakýsi mladý člověk v bicyklistickém úboru. Ukázalo se, že nás motor se prostudil a potřeboval energického prošetření. Na pomoc našemu řidiči byl pozvaný místní kovář, onen mladý člověk. Oba — řidič i německý kovář s čistým obličejem a s kolčatou zákrouteným knirkem, behali kolem motoru, obkládajíce jej horizontální kompresy. Tr-r-r-r-raf — tar — a ani se nehnul. Bylo zářebí většího zákrutu. Zatím jsme s Arnoldem Arnoldovičem prohlíželi město a hledali poštou, protože Arnold Arnoldovič očekával depeše z Petrohradu a Charkova. Ale k mé upřímné radosti ani v Tarnowicích ani v jiných městech cestou do Práhy mobilisujících telegrafů Arnoldovič neobdržel.

Když jsme se po hodinové procháze vrátili do hotelu, automobilové mapy už byly v dobrém stavu. Jejich překrásnou

silnici rychlostí 40 verst za hodinu. K večeru dorazili jsme do Břeclavi na romantické řece Odře. Břeclav se nam velmi líbila. Krásné ulice, rozkošné výklady, krásný sad. Druhého dne jsme vyjeli z Břeclavi a po okolo 6 hodiny večer dostihli jsme rakouskou hranici v Mittelwaldsu. Hned jsme pocítili, že už nejsme v Německu. Česta byla špatná, čím dál horší, nerovná kamená, štěrková, neuvalený. Vjedleli jsme na dosti příkrou horu, pomalu, jako by nás strikali. Byly okamžíky, kdy se zdalo, že už zastavíme. Ale naštěstí 30 koní nás přeče jenom vytáhlo na vrchol, z něhož byl krásný rozhled na všechny strany na překrásně nivy. Cestování v hornaté krajině se svými pohledy na krásy přírody poskytuje více rozkoší očím než rovina. Sjeli jsme jako na sánkách. Pan Alexandr s obdivuhodnou obratností projížděl „zatáčky“. Pozdě večer přibyli jsme do českého města Luže, vzdáleného 10 verst od železné dráhy a i naší ko nečné stanice, majetku V. Fr. Hesse s překrásnou vilou „Eliškou“. Umělecká lehká architektura jednoposchoďové vilý dělá stavitele slávu. Všechno vnitřní zařízení vyznačovalo se prostotou a pohodlností.

Pro každého hosta byl připraven pokoj s širokou postelí (za hraničními úzké postele pro jednoho nejsou ve zvyku). Usnul jsem jako zabitý, a myslím, že ostatní též. Ráno po kávě nás laskavý hostitel navrhl nam jít pesky do městečka Luže a shlédnout jeho zajímavosti. Mezi ně nutno počítat překrásný dům městské školy pro hochy i dívky. Ohromná stavba s ornatnými a figurálními výklenky, což bylo by okrasou i v Pečhradě. Dále se může město pochlubit krásně zařízeným dětským sanatorium, sloužícím celému okresu. Vilem Francovič nas seznámil se zakladatelem a organizátorem sanatoria MUDr. Hamzou, starým, reprezentativním gentlemanem, jenž skutečně mnoho prospěl vlasti. Mustím podotknouti, že ani v jedné zemi v Evropě tak se ne-starají o děti, nikde jich tak nemilují, v Čechách. Mohly bych doložit mnohá svědectví. Na kraji města vystoupili jsme na příkrov hurku, odikud kochali jsme se překrásnými pohledy. Vracejí se úzkou ulici ku hlavnímu náměstí, zaslechli jsme smuteční hudbu. Sel pořeb s dechovou kapelou. Zde všechny pohřbívají s hudbou. Tat-

dopravazí Čechá od narození až do hrobu. V bohatém domě, když je možné příchod nového českého městana na svět, dechová kapela, naházející se v místnosti vedle ložnice rodičů, v pravý okamžik spustí národní českou hymnu Žije, žije duch slovanský, bude žít na věky... Není vesničky, v níž by neměly svou ochotnickou kapelu. Čechy, jak známo, zásobují evropské státy dirigenty, kapelníky a muzikanty. Kdo v Rusku nezná slovutného mistra skladatele Nápravníka, uměleckého krasavce dirigenta Hlaváče a jiné? Hudba zušlechtuje mládež, odrážejíc ji od piaťactví, jevichno se obyčejně následkem nudy, nedostatku estetických požitků. Jestřeba bytí spravedlivým k Čechům oni pijí svoje báječné pivo v znameném množství. Ale opilství do ztráty vědomí skoro neexistuje, lidé žijí v hraničních slušnosti. V Čechách jsou hostince na každém kroku, kde se večer schází společnost probesedovati a obveseliti se. Čeche jsou narod demokratický. Všechni se povazují za sobě rovnou. Vzájemná čestná práce je úctyhodnou. Není těch vrstevních rozdílů jako u nás. Továrník nepohrdá společností dělníka, poštmistr sedí za stolem s listonoshem.

společnosti... Na zdar! Na zdar! Přípitek učinil dojem. Bravo, bravou! Na zdar! A všichni si tukáme. Po pauze povstavá Andrej Arnolodovič a promluvá zpaměti proctřený přípitek, a také — komu by to nadecho — úplně čistou češtinou, mně jeho řečníka zahanbil. „Juž na granice měna vitala krásna česka deva, již oblice mne vzpamatovala na naše hes — zde Andrej Arnolodovič strká k očím papírek, na kterém byl napsán Dr. Weisen „exprrompt“ a jež nemohl to předělat nakládáním se k nápovedoví, který nahlíží do papírku a napovídá — hezká — Vilém Francevič Hess, jehož obličeji zazářil spokojeností, uslyšev svoje jméno, laskavě pozdrví brvy se Andrejem Arnolodovit pokračuje „hes-ka ruská dívčata, slovenem pekným: nazdar! Co tu chce moju sympatiiju pro český narud, že Čechy jsou krásná...“ Rěk měla velký úspěch. Tu užítel, pan Leníček, zaspíval příjemným tenorem populární melodickou českou písni, již Čechoslová poslouchají vrády s laskou a pod 12 skleniček piva ve slzami v očích. „Kde domov můj?“ Potom zpíval jiné veselé písni. Neúnavný nás sbormistr nedopouštěl dlouhých přestávek, předpřevuje neustále nové a nové písni. Zvláště se zalíbil

V městečku Luži s 1.800 obyvateli jest 8 hostinců. V nejlepším z nich na hlavní náramník Vilém Fran- ciček v týž den uspořádal ku naší poctě banket. Sesli se zde dobrí znani Viléma Franceviče, jeho přátele Lužané: Dr. Janeček, Dr. Pe- chot, Dr. Julius Weiss, specialista na ženské nemoci, báječně živý s červeným, uhrovatým obličejem, pan Sandhaus, majitel továrny, učitel místní městanské školy pan Leník, červenoučí holohlavý blon- dýn, veselý zpěvák, duše společno- sti a jiní hosté. Mluvilo se zčasti německy, zčasti česky. Včas vkus- né večeře byly proneseny příspěvky. „První v počtu važeněho hostitele „hostinu ruským“. Já pokládal za svou povinnost odpověděti česky (s laskavou pomocí sedicího vedle mne Dr. Weisse, napsavšlo v mý zápisník několik slov). „Jsme veli- ce, velice spokojeni, řekl jsem s cí- tem a s přestávkami, „že jsmy se s touto milou společností zešli i příjem z calego serce na zdraví

procítěně zazpívavá „Kde je sládek...“ Kde se pivo vari, tam se dobré daří...“ A sbor vpadl „Rijme ho, píme ho, až do rána blížho“. Na to všichni připjali ze sklenic a pokračovali: „Nepujdeme domů, až ráno!“ Tato podmínka se všem účastníkům velmi líbila. A tak jsme zpívali opravdu až do bílého dne. Když už se Slovanům nedostávalo dechu, začalo loutení, libání, vousy od piva mokré u loutiček se vzájemně dotýkaly. Na zdar! Na zdar! Za půl hodiny jsme byli v postelích. V ušících mi ještě zvukelo „...hrrom a peklo...“ učitele Leníčka

STUDNÁ ZAMILO- VANÝCH

Jedným z najstarnších a najvýznamnejších slovenských hradov je trenčiansky hrad. Na mohutnom vápencovom brale, na ktorom sa vypina je vyrytá najstaršia písmená pamiatka víťazstva Rímanov nad Kvádmi, ktorí boli v tých časoch obyvateľmi tejto časti Slovenska. Nápis vznikol roku 179 nášho letopočtu a v slovenskom preklade zní takto:

„Vítazstvu cisárov vojsko 655 vojakov druhej legie, ktoré táborilo v Langericu. Dal urobiť tan, legendá II. pomocnej legie.“

Asi na tomto polohou významnom mieste nachádzalo sa strážne táborisko rímskej legie.
Vznik trenčianskeho hradu nie je presne odhalený. Jestvoval už pred príchodom Maďarov na Slovensko, teda pred tisic rokmi, a od tej doby v definých tejto krajinu zohral vždy významnu úlohu. Ale najslávnejšie časy prezíval koncom 13. a v 14. storočia za vlády pána Tatier a Váhu — Matúša Čáka Trencianského. Matiš svoje páncke sídlo znamenite opervnil a rozšíril. Jeho dielom je tiež impozantná hlavná veža nadobudla pomenovanie a ktorá ešte aj dnes stave.
Na hrade boli tiež slava Chrabrého a v roku 1355 uskutočnené zmierenie českého s poľským kráľom Karolom IV., uhorský kráľ a poľský kráľ Kazimír priateľský vyriešili ktorý vznikol medzi vitom a Karolom IV.

hradu, ktorá ráne
je v dobrnom

procítěně zapívaná „Kde je sládek...“ Kde se pivo vpadl, tam se dobré dárí...“ A sbor vpadl „Pijeme ho, pijeme ho, až do rána blýho“. Na to všichni připjali ze sklenic a pokračovali: „Nepřijedeme domů, až ráno!“ Tačo podmínka se všem účastníkům velmi líbila. A tak jsme zpívali opravdu až do blíhojdne. Když už se Slovanům nedostačovalo dechu, začalo loutení, libaní, vousy od piva mokré u loučících se vrájenně dotýkaly. Na zdar! Na zdar! Za půl hodiny jsme byli v postelích. V uších mi ještě zvučelo „...hrrom a peklo...“, učitele Lenička.